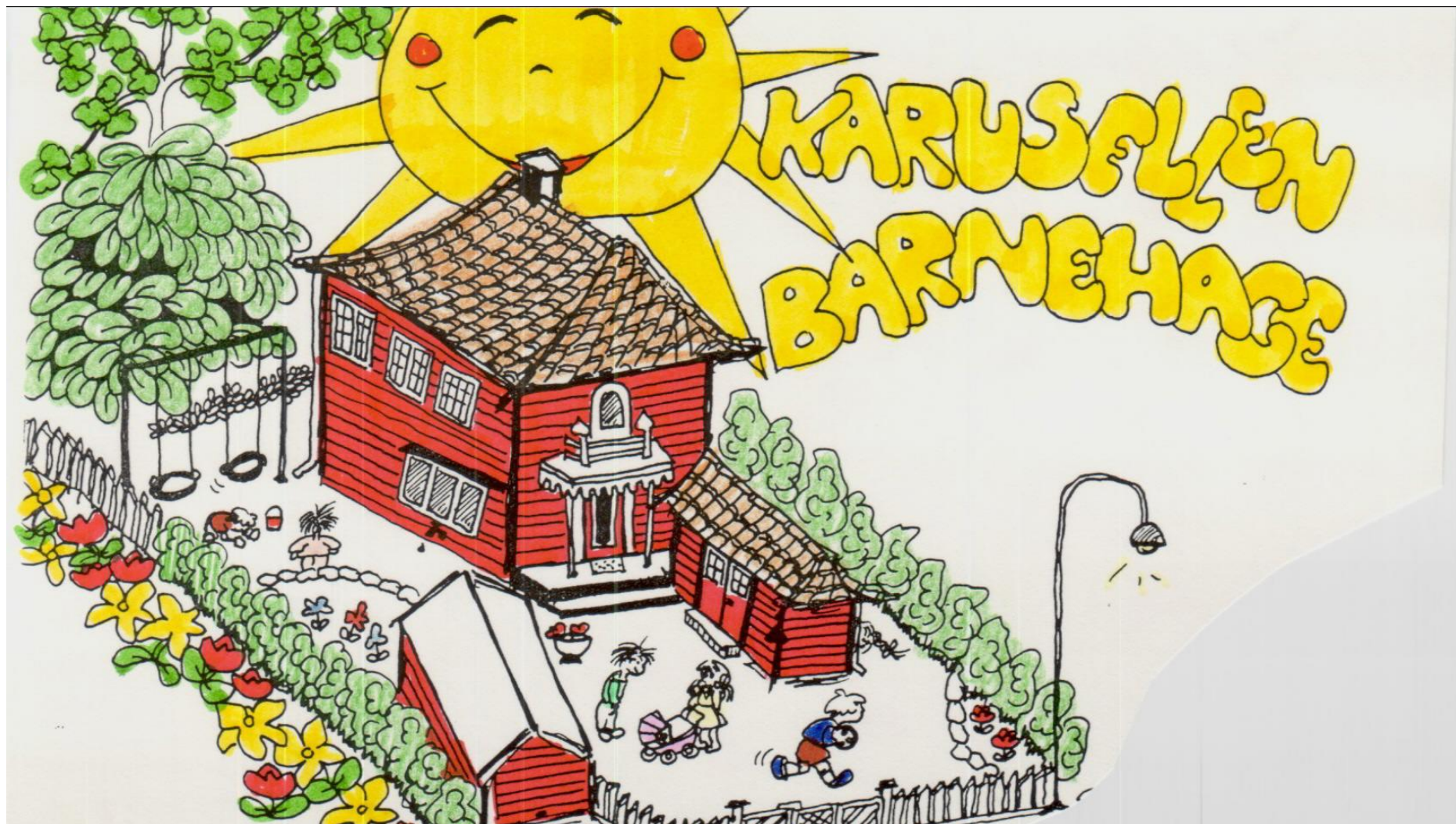

KARUSELLEN BARNEHAGE

ÅRSPLAN OG TEMA – 2024

GRØNN GRUPPE (1 - 3 ÅR)

INNLEDNING

Planen gir en oversikt over hvilke tema vi vil arbeide med i barnehagen dette året. Sammen med langtidsårsplanen (virksomhetsplanen 2019 – 2024) og «oversikt over merkedagene vår og høst, er dette arbeidsdokument for personalet, en oversikt over barnehagens mål og innhold for eier, samarbeidsutvalget, foreldre og samarbeidspartnere.

I årsplanen finner dere en oversikt over hvordan vi har tenkt å arbeide med nye tema, og hvordan vi bruker tidligere tema for at barna skal oppleve «en rød tråd» i det vi til enhver tid arbeider med. Årsplanen, oversikt over merkedager og virksomhetsplanen er tre dokument som utfyller hverandre og sammen gir informasjon i tråd med rammeplan for barnehager.

Barnas innflytelse på sin barnehagehverdag; Barnegruppen er aldersblandet fra 1-6 år, og det kreves planlegging på flere nivå, slik at det enkelte barn får være medbestemmende og medvirkende ut fra sine egne ønsker, forutsetninger og behov og at hvert barn sikres progresjon. Vår måte å forstå barns rett til medvirkning på, støtter seg blant annet til Berit Baes artikkel ” Perspektiver på barns medvirkning i barnehage”. Hun sier blant annet at en måte å forstå begrepet på er ” at hvert barn har rett til å erfare at dets stemme blir tatt på alvor og har virkning i fellesskapet”. I hverdagen betyr dette at alle barn får støtte til å uttrykke seg, bli synlig og ha en betydning i sosial sammenheng. For oss betyr det at vi legger vekt på å se hvert barn, lytte til barns tanker og meninger, at barna skal være med å ta avgjørelser i egen hverdag og ha innvirkning på innholdet i barnehagen. Barn har ulike forutsetninger og ulike strategier for å fremme sitt ønske/behov. Hos de minste barna kan man se på kroppsspråk, humør og mimikk, mens de eldre barna kan være verbale, konkrete og direkte. Barnehagen gjennomfører derfor også barnesamtaler for den eldste gruppen. Vi er opptatt av den voksnes møte med barnet og hvilken betydning dette har på barnets mulighet for medvirkning. Vi skal bidra til at barna får mestingsopplevelser og samtidig har noe å strekke seg etter. Vi vil legge til rette for fordypning, gjenkjennelse og gjentakelse i barnehagens arbeidsmåter og innhold. Vi vil introdusere nye perspektiver og tilrettelegge for nye erfaringer og opplevelse og på den måten sørge for progresjon for barna gjennom bevisst bruk av materialer, verktøy, bøker, utstyr og leker og gjennom tema og prosjektarbeid. De har som mål å lytte åpent og fange inn barnas innspill, skrive praksisfortellinger, gjøre formelle og uformelle observasjoner for så å legge dette (pedagogisk dokumentasjon) til grunn for vurdering, videre planlegging og justering av praksis.

Det er derfor utarbeidet to utgaver av årsplanen: en for gul og rød gruppe (3-6 år) og en for grønn gruppe (1 – 3 år). Barna får tilrettelagt aktiviteter i samsvar med interesser, behov, alder og modning. Det betyr at vi arbeider med barna i grupper, og at barna til tider gjør forskjellige aktiviteter og prosjekter. Det innebærer også at aktiviteter og tema kan avvike fra denne årsplanen, og at barnas dags- og ukerytme kan praktiseres fleksibelt.

Et godt og trygt barnehagemiljø for hvert barn; Årsplanen er, i samarbeid med foreldre, et resultat av de kunnskaper personalgruppen har tilegnet seg om barna i karusellen barnehage. Holdninger til barns lek og vårt syn på barn generelt berører fundamentale sider ved vårt pedagogiske grunnsyn. Vi vet at barna som er betrodd oss, er forskjellig og har ulike behov og forutsetninger. Vi bruker mye tid på å finne tiltak som sikrer at det enkelte barn trives og er i utvikling. Vi arbeider systematisk for å sikre hvert barn et trygt og godt barnehagemiljø i barnehagen. Vi legger vekt på å se og høre barn i lek og samvær med andre barn, og iverksetter tiltak eller aktiviteter for at barn som trenger det skal få hjelp til en bedre situasjon i barnegruppen. Barnas ” stemme ” gir som sagt føringer i hverdagen og utløser gjerne små eller store prosjekter hvor barna medvirker og medbestemmer ut fra sine interesser, behov og forutsetninger.

Vi synes det er særlig viktig at små barn møter voksne som er følelsesmessig engasjerte, har kunnskaper, evner og vilje til å se hvert barn, lytte, samspille og støtte barna på en anerkjennende måte, som fremmer trivsel, inkludering, vennskap, lek og læring, mangfold og positiv utvikling.

Gjennom aktivitetene beskrevet i langtidsplanen (virksomhetsplan) og årsplanen, samt aktiviteter i dags- og ukerytmen, og barnas egne prosjekter gjennom året, får barna erfaringer innenfor alle fagområder omtalt i rammeplanen for barnehager i løpet av året.

Årsplanen er veiledende, da vi stiller oss åpen for barnas egne innspill og ideer, eller når vi ser det er behov for å ta opp andre tema. Det kan derfor være aktuelt å la nye aktiviteter og tema komme i tillegg til, eller i stedet for de oppsatte.

Ellers håper vi dere spør hvis det er noe dere lurer på. Hvordan eller hvorfor vi gjør de ulike tingene i barnehagen, osv. Vi vil prøve å hjelpe dere så godt vi kan.

Denne årsplanen har egen kalender hvor dere selv kan fylle inn aktiviteter det er viktig å huske. Det utarbeides en egen «oversikt over merkedager» vår og høst, som følger aktivitetene i denne årsplanen.

Hver måned vil dere i tillegg finne en utfyllende månedsplan i *Karusellnytt* (vårt månedsbrev)

På barnehagens oppslagstavle i garderoben vil månedsplanen og andre viktige opplysninger være tilgjengelig.

Dere finner virksomhetsplanen, årsplanen og annen viktig informasjon på vår hjemmeside <http://karusellen.barnehage.no/>

Vi håper den nye årsplanen vil være et godt hjelpemiddel for dere i hverdagen.

VI ØNSKER MED DETTE ET GODT

SAMARBEID I TIDEN FREMFOR, OG AT BARN A VIL FÅ EN FIN OG LÆRERIK TID I BARNEHAGEN.

Hilsen: Anita, Alexandra, Aasta og Marit

PRESENTASJON AV BARNEHAGEN.

Karusellen barnehage holder hus i en trivelig rødmalt villa, som ble oppført av arkitekt Per Geelmuyden Grieg i 1932. Karusellen barnehage leier huset av familien. Rommene i huset er store og lyse med god plass til allsidig lek og hverdagsaktivitet. Inngangen fører inn til barnegarderoben hvor hvert barn har tildelt sin plass. Stellerommet har inngang fra garderoben. Kjøkkenet er et sentralt og mye brukt rom i barnehagen, og er også gjennomgang for å komme inn til spisestuen og de to hovedstuene. Rommene er møblert med ulike soner, utstyr og materiell og er på den måten tilrettelagt for allsidig lek og aktivitet og progresjon til alle aldersgruppene. «Sovehuset» hvor små barn sover i egne vogner, er utformet med store vinduer som gir godt med dagslys og innsyn til de sovende fra både husets hovedstue og fra utelekeplassen. Ute området vårt har en gammel og vakker Rododendron hage som gir fine klatre muligheter for de store barna, og er akkurat passe ulendt i terrenget til å gi våre yngste gode motoriske hverdags utfordringer. På utelekeplassen finnes et leke hus med stor sandkasse og gjerde rundt. Den fine rutsjebanen og klatrestativet vårt er også populært og mye brukt av barna. Barna foretar mange spennende reiser i vår fine "lekebåt", og ser helt tydelig alle de farlige haiene som svømmer på lur like ved ☺ Barna kan også disse, eller boltre seg i lek med våre sykler og øvrige uteleker. Barnehagen disponerer også et hus til oppbevaring av uteleker. I dette huset er det innredet et lite atelier hvor mindre grupper av barn, sammen med pedagog, kan få utløp for sin kunstneriske kreativitet og blant annet få lære om teknikker, fargelære og om lys og skygge. Huset har store, hvite vegger som naturlig utgjør vårt eget Galleri.

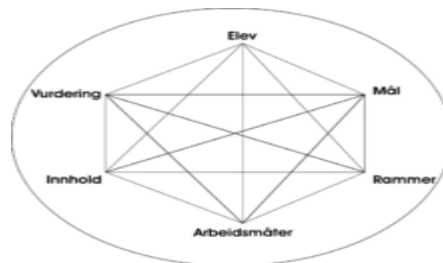
Friluftsliv: I Karusellen barnehage har vi valgt å legge vekt på det å være mye ute og bruke naturen og uteområdet vårt året rundt. Lek og aktivitet ute gir varierte utfordringer og opplevelser til både kropp og sjel, og erfaringer viser at det gir god sosial tilhørighet. Barnehagen ligger ved foten av keiserlige Ulriken og Svartediksområdet er en del av vårt nærmiljø. Mulighetene i nærområdene og utelekeplassen vår inspirere til lek, aktivitet og undring året rundt. Skogsområdet rundt Montana er et populært og mye brukt turområde for barnehagen. Skogen byr på et godt utvalg av løvtrær og nåletrær, blomster og andre vekster, fugler, insekter og små gnagere, elvevann og bål plass. Dessuten er Montana en gullgrube for barnas uendelige fantasi ☺. Områder rundt Svartediket er også lett tilgjengelig for oss. Barnehagen har leieavtale med Svartediket Vel, og disponerer velforeningshuset 3-4 dager i uken. Nærmiljøet vårt består av en fin blanding av eldre og nyere bolighus og bygg, og området har mye spennende historie for nysgjerrige små og store «forskere».

I tillegg til å ha et flott, variert og utfordrende turområde, har vi mange nærliggende muligheter for kulturelle utflukter. Vi bruker kollektiv transport, eller tar beina fatt, og er ivrige brukere av byens museer, teater, konsert, bibliotek og annet avhengig av årets temavalg. Hvert år får de eldste barna skøyteopplæring i Bergenshallen fordelt over 6 uker fra midten av januar. Under pandemien (covid-19) vil skøyteopplæringen alternativt foregå på Slåtthaug isbane - et utendørs skøyteanlegg hvor hensynet til smittevern kan ivaretas på forsvarlig måte. Når vi får snø kan barna ta med ski eller aksebrett til barnehagen, Snø gir oss også fine akemuligheter på Montana. Når det ikke ligger snø på bakken, kan barna fritt ta med egne sykler til barnehagen.

Barnehagens verdigrunnlag er å skape gode barndomsminner gjennom allsidige opplevelser og erfaringer preget av trivsel, vennskap og lek. De ansatte i barnehagen legger stor vekt på å skape gode hverdager for barna der **trygghet, trivsel, tillitt, tilknytning, tilhørighet, omsorg og kjærlighet** - det å bry seg om hverandre står sentralt. Gjennom barnehagens formelle læringsaktiviteter legges det til rette for fordykning, gjenkjenning og gjentakelse samtidig som vi er opptatt av å oppdage og følge opp det barna er opptatt av. Gjennom små og større prosjektarbeid introduseres nye perspektiver og det tilrettelegges for nye opplevelser og erfaringer basert på det som barna allerede er opptatt av. Dette, sammen med bevisst bruk av leker og materiell, verktøy og tilgjengelig utstyr sikrer vi progresjon i barnehagens innhold for alle barn (se også *progresjon i omsorg, lek, dannelse og læring*). Vi vil være tydelige, nærværende voksne med både intellektuell og følelsesmessig tilstedeværelse for barna.

Karusellen skal være et godt og trygt sted å være for både små og store, og vi legger vekt på å gi barna gode naturopplevelser året rundt. Barna skal oppleve glede, og føle seg betydningsfulle og velkommen hos oss. Vi vil være med å skape gode barndomsminner ved å bry oss om hverandre, være en del av et fellesskap preget av varme og kjærlighet, og få virke – og medvirke i et miljø preget av ressurstenkning og anerkjennende holdning. I dette arbeidet legges også sterke føringer hos de ansatte for å forebygge og motvirke krenkende atferd mellom barn og mellom voksne og barn. Foreldre er viktige samarbeidspartnere for å skape «den gode barndom» for både egne og andres barn i barnehagen vår. Det er utarbeidet en egen handlingsplan for arbeidet vårt med «nulltoleranse og forebyggende arbeid» i tråd med barnehagelovens Kap8, §41,42 og 43, og denne er inkludert i vår internkontroll.

VERKTØY FOR PLANLEGGING AV TEMA OG AKTIVITETER FOR BARNA

Didaktisk relasjonstenkning: Hvert år planlegger personalet i samarbeid med foreldre og barna, årets nye målsetninger og tema. Arbeidet foregår på planleggingsdager for personalet, i samarbeidsutvalget med foreldrerrepresentant, på foreldremøter og ved å observere, skrive praksisfortellinger, gjennomføre barnesamtaler og fange opp og ta med signaler og utsagn fra barna i hverdagen. Didaktisk relasjonstenkning er en modell for didaktisk planlegging, gjennomføring og evaluering av arbeidet med barna. Didaktisk relasjonstenkning fungerer som et begrepsapparat og gir en forståelsesramme som klargjør sammenhenger og skaper bevissthet rundt forskjellige elementer barnehagelæreren må ta hensyn til. I tillegg til å være et verktøy for systematisk gjennomgang av konkrete didaktiske situasjoner, som gjør barnehagelæreren mer sensitiv og selvkritisk, så fører det til at den som skal lære bort ansvarlig gjøres. De didaktiske kategoriene i modellen omfatter: mål, innhold, deltakerforutsetninger, arbeidsmåter, rammefaktorer og vurdering.

Vår pedagogiske plattform, våre mål og arbeidsmåter er beskrevet i barnehagens virksomhetsplan. Årsplanen gir informasjon om årets mål, aktiviteter og temavalg som er "milepæler" på veien mot overordnede mål. Arbeidet vurderes opp mot barnas utbytte av aktivitetene på planleggingsdager av personalet, på foreldresamtaler, og av foreldre på brukerundersøkelser.

BARNEHAGENS FORMÅL OG SAMFUNNSMANDAT

Barnehagens formål er nedfelt i barne Lovens kap.1 §1, og sier at barnehagen skal arbeide i nært samarbeid med barnas hjem for å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning. Formålsparagrafen innebærer at barnehagen skal legge til rette for barnas allsidige utvikling, fremme trivsel, læring og utvikling. Barnehagen skal legge vekt på å fremme livsmestring, bidra til god helse og følelsen av egenverdi hos barnet. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jmfør grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art.3 nr. 1. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet. Barn skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden.

Barndommen skal leves og nytes, og barna skal gis rom til å gjøre egne erfaringer som ruste dem til livet. Grunnlaget for å kunne delta i et demokratisk fellesskap, skjer i samspill og lek med andre barn og voksne. Barn skal få hjelp til å forstå seg selv, tro på egne ressurser og sakte, men sikkert ta ansvar for eget liv. Dette forutsetter kjærlige, nære respektfulle og ansvarsbevisste voksne med god relasjonskompetanse.

Barnehagen skal være et godt sted å være for barn, foreldre og ansatte. Verdiene i Karusellen barnehage – **trygghet, trivsel, tillit, tilknytning, tilhørighet, omsorg og kjærlighet**, inkluderer også; respekt, raushet, toleranse, inkluderende fellesskap og engasjement som skal gå som en rød tråd i barnehagens arbeid. Barn, foreldre og ansatte skal oppleve gode relasjoner, og et godt samarbeid. Barnehagens virksomhetsplan og årsplan gjenspeiler de formelle krav til barnehagen, samtidig som vi synliggjør våre egne satsningsområder og utviklingsområder for barna i karusellen barnehage over en 5 års periode og for inneværende år.

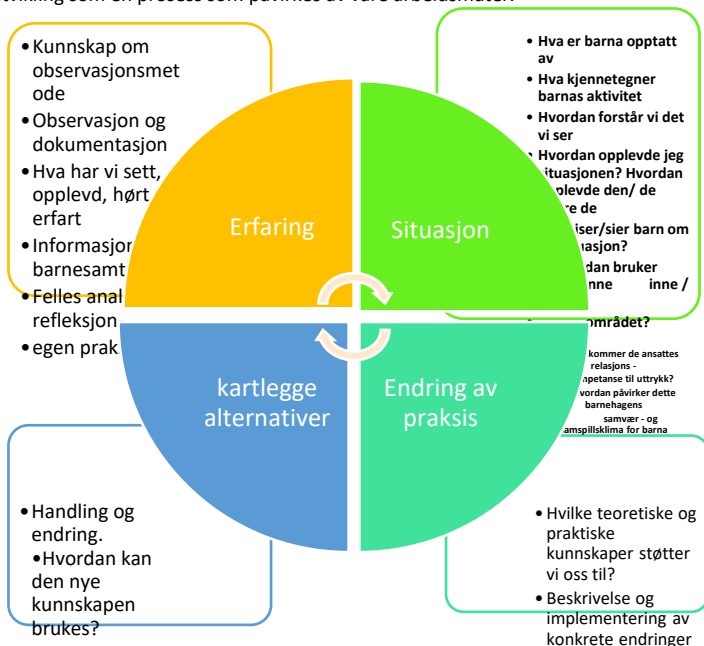
PROGRESJON I OMSORG, LEK, DANNING OG LÆRING

Årsplan skal vise hvordan barnehagen arbeider for å sikre progresjon i arbeidet med omsorg, lek, læring og danning. For oss innebærer progresjon i arbeidet at vi må arbeide som en lærende organisasjon, og vi vil derfor knytte progresjon til hvordan vi planlegger, vurderer, lærer av og justerer praksis.

Barnehagens arbeid skal være planlagt og basert på observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og samtaler med barn og foresatte. (se virksomhetsplan s. 25 - 29 for utfyllende beskrivelse) Gjennom kontinuerlig vurdering av det pedagogiske arbeidet skal barnehagen sikre at alle barn får et tilbud som er i tråd med barne Loven og rammeplanen. Personalets kompetanse er en forutsetning for et barnehagetilbud av god kvalitet. Progresjon innebærer at barnehagehverdagen må være tilrettelagt slik at alle barna skal kunne utvikle seg, lære og oppleve fremgang. For å fremme progresjon skal personalet tilrettelegge gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø. Gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter skal barna utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder.

Slik arbeider vi med årets mål, vurdering og progresjon:

I barnehageåret 2022 vil vi arbeide spesielt med å utvikle de ansattes **relasjonskompetanse**. Relasjonskompetanse er ferdigheter, evner, kunnskap og holdninger som etablerer, utvikler, reparerer og vedlikeholder relasjoner mellom mennesker. Skal vi lykkes i arbeidet med barn og kollegaer er det viktig å arbeide med alles relasjonskompetanse. **Kvalitet i barnehagen skapes gjennom relasjoner**. Ansvarlige voksne er opptatt av at barna skal lykkes, de lytter til barna, er på lag med barna, skaper hverdagsmagi, bidrar til at barnet mestrer nye oppgaver og løfter dem opp og fram. Vår relasjonskompetanse bygger i stor grad på vår evne til empati, vår evne til å sette oss inn i barnas perspektiver, tanker og følelser. Barn kan primært utvikle sin egen relasjonskompetanse og empati gjennom å omgås voksne som allerede kan dette. Samtidig vil vi også fortsette arbeidet med å systematisere de erfaringer og valg vi gjør oss, og hvordan det påvirker barnas trivsel, opplevelse av vennskap, bli inkludert, få medvirke i sin hverdag og læring og utvikling. Vi skal gjennom dette året delta på kursrekke for assistenter og fagarbeidere i regi av Bergen kommune -barnehagemyndighet og holde interne kunnskap -og refleksjonsmøter rundt tema i personalgruppen. Vi vil bruke heftet «Pedagogisk dokumentasjon – å utvikle seg og lære sammen» som verktøy. Vi ønsker med det å synliggjøre vår forståelse og vårt arbeid med progresjon utover den mer skjematisk inndeling av progresjon knyttet til fagområdene i virksomhetsplanen, og fokusere vår innsats mot progresjon og utvikling som en prosess som påvirkes av våre arbeidsmåter.

Trygghet, trivsel, tillit, tilknytning, tilhørighet, omsorg og kjærlighet; For barnehagen er det en primær oppgave å gi barna god omsorg, kjærlighet og nærhet. Det er en sammenheng mellom hvordan barnet oppfattes av sine omsorgspersoner og hvilken omsorg det får. Omsorg og kjærlighet er en forutsetning for at barna opplever trygghet. Trygghet og omsorg henger sammen, og danner grunnlaget for lek, læring, trivsel, og utvikling.

Progresjon i det pedagogiske arbeidet og områder for egenvurdering av praksis: * Vi sikrer at alle nye barn har en primærkontakt og vurderer og utvikler vårt tilvenningsprogram i samarbeid med barnets foresatte * Vi sikrer at barna opplever forutsigbare og tydelige rutiner (med utgangspunkt i fast dagsrytme og struktur på dagen og uken (se også: dags – og ukerytmen i denne planens 2 siste sider) * Vi bruker dagtavle for å visualisere dagen og aktivitetene som kommer. * Vi legger til rette for felles erfaringer som kan danne grunnlag for lek, samspill og vennskap. * Vi sørger for at alle barn opplever ansvarlige, omsorgsfulle og anerkjennende ansatte. * Vi tar i bruk og anerkjenner barnas egne omsorgshandlinger. * Vi arbeider med alle ansattes relasjonskompetanse og sikrer kompetanseheving ved eksterne og interne kurs/seminarer og felles refleksjon.

Et inkluderende leke- og læringsmiljø i barnehagen med nulltoleranse og forebyggende arbeid: Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. En god fysisk og psykisk helse er grunnlaget for livsmestring. Karusellen barnehage skal gi et trygt og inkluderende leke- og læringsmiljø, og legge til rette for at alle barn opplever å ha en betydningsfull plass i felleskapet. Vi skal være et sted som fremmer livsglede, humor, undring, vennskap og inkluderende felleskap og sunne kost- og helsevaner. Mennesket har behov for kjærlighet og nærhet i trygge relasjoner, og en slik trygghet gir barn muligheter til å utforske omverden. Å være deltaker i lek og få venner er avgjørende for barns selvfølelse, trivsel og meningsskaping. Å være venner betyr å bli godtatt og verdsett for den en er. Selvfølelse handler om hvordan vi ser på oss selv, og hvor mye vi føler vi er verdt. Barn som kjenner sine styrker og svakheter, og tenker godt om seg selv, har bedre forutsetninger for å håndtere konflikter og motstå negativ påvirkning. En god selvfølelse er viktig for å bli et selvstendig menneske, som tør å stole på seg selv og tar gode valg - både for seg selv og andre. Det er de voksnes ansvar, både i barnehagen og hjemme, å legge til rette for at barna utvikler gode sosiale ferdigheter, og bidra til at de får positive vennerelasjoner. Dette er med på å forebygge mobbeadferd. Det er utarbeidet en egen handlingsplan for vårt arbeid med «nulltoleranse og forebyggende arbeid» i tråd med barnehagelovens Kap8, §41,42 og 43.

Progresjon i det pedagogiske arbeidet og punkter for egenvurdering av praksis: * Vi har utarbeidet handlingsplan med nulltoleranse for krenkende atferd og forebyggende arbeid i barnehagen med tiltaksplaner. (se handlingsplanen på vår hjemmeside) som følges opp og jevnlig og evalueres og justeres i tråd med ny kunnskap. Vi gjennomfører barnesamtaler vår og høst og spør om barnas opplevelse av vennskap og barnehagedagen (avhengig av alder og språkferdigheter). * Vi observerer og kartlegger relasjoner i barnegruppene, og sikrer at alle barn har noen å leke med. * Vi støtter barna i turtaking i lek, samspill og aktiviteter. * Vi støtter barnas språkutvikling * Vi gir rom for barnas egen konflikthåndtering og støtter med handlingsalternativer. * Vi støtter barnas egne omsorgshandlinger * Vi deltar i og støtter barnas lek. * Vi legger til rette for næringsrike og sunne måltid, og inkluderer barna i å velge blant et kvalifisert og sunt utvalg. * Barna blir jevnlig tatt med i valg av turområde og blir tatt med i planleggingen av utfluktens innhold.

Lek, læring og danning. Lek, læring og danning skal sees i sammenheng, og barnehagen skal legge til rette for læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring. Læring og danning skjer på ulike arenaer gjennom hele livet. I barnehagen er lek og samspill viktige læringsarenaer. Barnehagen skal legge til rette for barns læring i planlagte og spontane situasjoner, og tilby alle barn et rikt, variert, stimulerende og utfordrende læringsmiljø hvor barnets medvirkning er i fokus. Barnas nysgjerrighet, undring og interesse skal møtes av interesserte voksne. Danning er et sentralt begrep i det norske utdanningsløpet, fra barnehage gjennom skolegang. Danning er ikke et entydig begrep, men handler om å ruste barnet til å mestre livet. Danning dreier seg om å utvikle evnen til å tenke selv, reflektere og ta ulike perspektiver og være en medskaper i felleskapet.

Leken er grunnleggende når barnet utvikler seg. Leken styres av barnas egen virkelighet der prosessen er det viktigste. I denne prosessen øker barnets forståelse av ulike verdier og normer. De får erfaringer med og får testet ut hvordan løse konflikter og de lærer seg det sosiale samspillet. De kan leke det de har opplevd, skape nye ideer og utforske dem og prøve det ut i roller. Leken er lystbetont og indre motivert, leken har egenverdi – å leke er et mål i seg selv.

I Karusellen barnehage har vi som hovedmål at barna skal oppleve et stimulerende miljø som fremmer **trygghet, trivsel, tillit, tilknytning, tilhørighet**, læring og utvikling, og støtter opp om deres **lyst til å leke**, utforske, lære og mestre. Dette skal også komme til uttrykk i vårt arbeid med rammeplanens fagområder. Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder. Fagområdene skal sees i sammenheng, og være en gjennomgående del av barnehagehverdagen.

Fagområdene er: ☑ kommunikasjon, språk og tekst ☑ kropp, bevegelse, mat og helse ☑ kunst, kultur og kreativitet ☑ natur, miljø og teknologi ☑ antall, rom og form ☑ etikk, religion og filosofi ☑ nærmiljø og samfunn

Progresjon i det pedagogiske arbeidet og punkter for egenvurdering av praksis: * Vi bruker natur- og realfaglige tema som utgangspunkt for arbeidet med de ulike fagområdene. * Fagområdene i rammeplanen blir naturlig ivaretatt gjennom tema og de valgte aktivitetenes tverrfaglighet, samt barnehagens mange tradisjoner, kulturelle utflukter og faste formelle lærings situasjoner. * Vi deler barna inn i grupper etter alder, modenhet, ønsker og behov, til aktiviteter og lek, både inne og ute. * Vi legger til rette for skjermede lekegrupper, og sikrer at barna får rom for og støtte til fordypning i leken. * Vi er aktive brukere av byens kulturtilbud, bibliotek og museer. * Vi bruker nærmiljøet og nærområdene våre til lek og læring, fordypning og rekreasjon * Vi bruker samlingsstund som en arena for refleksjon og samtaler i forkant og etterkant av aktiviteter.

Barns medvirkning: Barn har rett til å erfare at deres stemme blir tatt på alvor. Barns medvirkning handler om mer enn å være med på å bestemme. Det handler om barnets rett til å få støtte til å uttrykke seg, og bli synlig og være betydelig i sosiale sammenhenger. I tråd med vårt barnesyn handler det om å være lydhør for barnets mange ulike måter å uttrykke seg på, ikke bare verbalt. Vi ser, lytter og lar oss inspirere av barnas nysgjerrighet. Vi holder liv i barnas spørsmål, studerer hvordan barna søker svar og utfordrer barnas tanker. Vi legger til rette for barnas egne prosjekter og tar deres interesser, ønsker og behov med i vurderingen, i planlegging og justering av praksis.

Progresjon i det pedagogiske arbeidet og punkter for egenvurdering av praksis: * Vi henter inn barnas innspill, ønsker og behov, skriver praksisfortellinger og gjennomfører barnesamtaler. * Vi jobber prosjektbasert med fokus på barnas allerede igangsatte lek og aktivitet i planene og legger til rette for gjenkjennelse, fordypning og nye perspektiver. * Vi observerer og dokumenterer praksis for å sikre at alle barn blir sett og hørt, i aktiviteter, lek, vennskap og samspill. * Vi legger til rette for at ulike materialer og leker er tilgjengelige for barna * Vi dokumenterer arbeidet vårt med «tilbakeblikk» til samtale og refleksjon mellom barn, mellom barn og deres foreldre og ansatte.

SWOT ANALYSE FOR KARUSELLEN BARNEHAGE

OMVERDEN	EGEN ORGANISASJON
TRUSLER	FORBEDRINGSOMRÅDER
<ul style="list-style-type: none"> • Redusert økonomisk ramme • Mangel på barnehagelærere • Mangel på interessenter • Periodevis avgrenset tilkomst under utbygging av Haukeland skole og Haukeland sykehus. • Behov for hyppig risikovurdering og gode rutiner ved ferdsel utenfor barnehagen i anleggsperioden. • Smittevernsnivå samfunnet / barnehagen må drifte etter 	<ul style="list-style-type: none"> • Profilering av barnehagen • Foreldresamarbeid i FAU • Vedlikeholde innemiljøet • Oppgradere uteområdet • Utvikle og inkludere atelieret i det faste pedagogiske tilbudet • Redusere sykefraværet • Kompetanseheving / felles faglig oppdatering
MULIGHETER	STERKE SIDER
<ul style="list-style-type: none"> • Tilknytning til store nærliggende arbeidsplasser • Økt fokus på kvalitet • Tverrfaglig samarbeid med HVL • Fokus på samarbeid i forbindelse med overgang barnehage og skole – «Playdates» på tvers av barnehager • Miljøfyrtårn resertifiseres sommeren 2026 • Sterk foreldremedvirkning • Årlige brukerundersøkelser • Samarbeid med Landås menighets eldrester; plante i plante kasser, aktiviteter og samvær med de eldre, ol • Kompetanseheving for ansatte – kursrekke i regi av Berge kommune – barnehagemyndighet, PBL og interne kurs. • Førstehjelpskurs for alle ansatte - årlig • Trygg trafikk / Barnas trafikkklubb; Trafikkopplæring for barn <p>Felles studiereise for ansatte hver 3-år (er inkludert i kompetanseutviklingsplan)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Godt arbeidsmiljø • Stabilt personale • Gode tur – og uteleksmuligheter som benyttes flittig • Barna gis store muligheter til medvirkning • Aktive og engasjerte ansatte. • Omsorgsfulle ansatte som er god på tilknytning og relasjonsbygging mellom voksne og barn, og mellom barna. • Variert mattilbud med fokus på mer sjømat i hverdagskosten (fiskesprell prosjekt) • Godt foreldresamarbeid • Engasjerte og interesserte eiere • Gode sovefasiliteter i eget bygg for de yngste barna • Barnehagen ble sist RE sertifisert Miljøfyrtårn i 2023 • Leieavtale med Svartediket Vel – velforeningshuset 5 dager uke

MÅLSETTING

Barnehageloven og rammeplan for barnehagen gir klare føringer for det pedagogiske arbeidet i barnehagene. Formålsparagrafen fastsetter barnehagens samfunnsmandat og hvilket verdigrunnlag den skal bygge på. Barnehagens virksomhetsplan og årsplan gjenspeiler de formelle krav til barnehagen, samtidig som vi synliggjør våre egne satsningsområder og utviklingsområder for barna i karusellen barnehage for inneværende år og over en 5-års periode.

«Barn er bare så kompetente som deres omgivelser tilbyr dem muligheten til å være» (Pianta, 1999 s. 64). Læring og utvikling forutsettes av nærhet, fysisk kontakt og kjærlighet. Omsorg skal prege alle situasjoner i barnehagens indre liv hvor det stilles krav til personalets oppmerksomhet og åpenhet overfor det unike hos hvert enkelt barn. God omsorg måles på kvaliteten i relasjoner og tilknytning mellom voksne og barn, og barna imellom. Med god **relasjonskompetanse** er **omsorg – et ekte naturprodukt!!!**

God språkutvikling;

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Både den non – verbale og den verbale kommunikasjonen er viktig for å utvikle et godt muntlig språk. Det å få allsidige erfaringer er avgjørende for å forstå begreper. Også det å samtale om følelser, tanker og opplevelse, er nødvendig for å utvikle et godt språk. Viktige sider ved kulturoverføringen er knyttet til både skriftlige og muntlige fortellinger, dikt, rim, poesi, regler og sanger, og leken er en grunnleggende livs – og læringsform som barna kan uttrykke seg gjennom.

Lekens betydning; Det er en utbredt oppfatning at lek er tilfeldig og læring skjer formelt. Ingen av delene er riktig. Barna lærer gjennom leken uten at de nødvendigvis er bevisst det de lærer. Gjennom leken oppøver barna ordforråd og utvider sin begrepsverden. Barna trener sine muskler og sanser og bruker sin tanke og sin fantasi. I leken er barnet fritt til å prøve ut alternativer, og det reflekterer over forhold i” virkeligheten. Denne formen for lek er en av drivkreftene i utviklingen av språk og «ren» matematikk.

Matematikken finnes inne i våre hoder i form av abstraksjon og systematisering. Papirbretting er dermed ikke matematikk med mindre en tar i bruk geometrisk innsikt til å finne ut hvordan en går frem for å brette en bestemt figur. I naturen kan vi finne et materielt grunnlag for å gi eksempler på matematiske begreper og strukturer. Det samme gjelder de erfaringer barna gjør seg gjennom lek. Erfaringer barna gjør seg gjennom **leken er et verdifullt «råmateriale»**, men matematikk blir det først av det når barnet gjennom refleksjon og språk kan bruke erfaringene til å finne ut noe gjennom eget logisk resonnement. I barnas verden er matematikken til stede som tankestrukturer og handlingsmønstre og språk knyttet til den konkrete virkeligheten. (Einar Jahr, 2001). Det er derfor viktig for oss å legge til rette for å gi barna mange førstehåndserfaringer og **gi barnas egen lek og aktivitet godt spillerom**.

Musikk inneholder mange elementer som kan være **sentrale i arbeidet med barns språkutvikling**. Ord og setninger har en oppbygning som inneholder rytme, tempo og dynamikk, akkurat slik musikk har. Barns behov for å uttrykke seg er medfødt, og evnen til å kommunisere er en viktig del av det å være menneske (Aalberg & Semundseth, 2008). Sang og sangleker er også en kilde til opplevelse av felleskap, tilhørighet og mestring. I Karusellen barnehage synger vi hver dag, både i felles samling og mer spontant. Det er et mål at sang, sangleker og musikk skal styrke barnas «vi» opplevelse samtidig som den er utviklende for barnas språk og motorikk. Progresjonen ivaretas ved valg av sangenes kompleksitet.

Vårt pedagogisk grunnsyn og visjon:

Vårt pedagogiske grunnsyn på barns læring er: **Barn er ikke passive mottakere av kunnskap og forståelse, de er erobrere!** Vår visjon er derfor” **Glade erobrende barn i lekende raust felleskap!”**

Barnet erobrer selv gjennom lek, læring og gjennom sansing. Opplevelse bearbeides, blir til erfaringer og blir en del av barnas kunnskap. **Læring** er spontant og knyttet til” her og nå”. Det skjer gjennom handling og i samspill med andre. Leken har en sentral plass og de ansatte skal fremme **vennskap** og **felleskap** og forebygge og følge opp krenkelsener som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Rolleleken er ofte en naturlig uttrykksform for barn. I rolleleken tar barnet hele seg selv i bruk. Barnet føler seg hjemme i rollelekens måte å uttrykke seg på. I rammeplanen står det at man skal ta vare på barns behov for lek, at leken skal ha en sentral plass i barnehagen og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og sammen med andre.

Sikre alle barn et trygt og godt barnehagemiljø: I arbeidet med å sikre barna **et trygt og godt barnehagemiljø** har vi blant annet implementert et psykologisk førstehjelps program som er utviklet for barnehagebarn. Opplegget introduserer grønne og røde tanker gjennom «**Grønne tanker- glade barn**» og har til hensikt å stimulere barns tanke- og følelsesbevissthet. Barns tanker er avgjørende for barnets følelser, handlinger og utvikling. Barn kan øve på å bli en god venn for seg selv, en venn som støtter og trøster når livet er vanskelig, og gleder seg når mye går bra. De kan øve på å tenke om seg selv og andre med vennlighet og respekt.

Det man lærer når man er liten, danner fundamentet for trivsel, læring og helse. Å utvikle omsorg for seg selv og andre, gjør gode dager bedre og vanskelige dager litt lettere å takle. Vi har også implementert **Barnas verneombud** som er et nasjonalt tverrfaglig kunnskapsløft til barnehagene. Vi har ansatte som har ekstra kompetanse på å se de sårbare barna i barnehagen, som kan forebygge, varsle og bidra til å hjelpe de minste og mest sårbare barna i samfunnet innenfor vold og overgrep, barnehagemiljø- mobbing og krenkelser og barn med behov for spesiell tilrettelegging. (se også vår handlingsplan for «nulltoleranse og forebyggende arbeid» <https://karusellen.barnehage.no/File/Getfile/8ae5d7ff-f5de-43aa-8d8b-024383d83c1b>)

Tema og aktiviteter i årsplanen: Det er et mål at tema og aktiviteter i denne årsplanen skal inspirere til lek og bidra til god mestringsfølelse, utvikling og progresjon for hvert barn ved at **fordypning og erobring** gis utfordringer på mange ulike måter både faglig og sosialt. Barna skal få oppdage, undersøke, forstå sammenhenger, få utvidet sitt perspektiv og få ny innsikt både individuelt og i gruppen. **Sosialiseringsprosessene** som barna gjennomgår i lek berører også vesentlige sider ved **barnekulturen**.

Barnehagens kultur og tradisjoner skal sammen med nye tema sikre at barna får rikelig tilgang på opplevelse som gir dem et allsidig lærings – og utviklingsmiljø på deres egne premisser og med aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen.

Arbeid med fagområdene; Med bakgrunn i vår kunnskap om barnegruppen har vi utarbeidet en årsplan som gjenspeiler behov og interesser innenfor fagområdene; Nærmiljø og samfunn, kommunikasjon, språk og tekst, kropp, bevegelse, mat og helse, natur, miljø og teknologi og antall, rom og form, kunst, kultur og kreativitet og etikk, religion og filosofi.

Vi har valgt å tilnærme oss tema med en arbeidsform vi kaller: **«Barn som forskere»**. Små barn undrer seg mye og vi erfarer at spørsmål ofte er rettet mot seg selv, om naturen og fenomener i hverdagen. Det er et mål å videreutvikle barnas naturlige undring og nysgjerrighet og vi vil legge til rette for at barna møter **nærmiljø og samfunn, bærekraftig utvikling, realfag, språk, kultur og estetiske fag** på en undrende og utforskende måte.

Valg av fokusområder: Gjennom observasjon av barns lek og interesser, vurdering og samtaler med innspill fra barn, foreldre og ansatte, har vi kommet frem til årets tema og fokusområder;

Tema innenfor de nevnte fagområdene er **tema om årstider/ klima, vær og værphenomen, hvordan beskytte oss mot vær, om bærekraftig samfunn, «matauk», tradisjoner og kultur, samt tema om vennskap, demokrati og demokratiske prosesser i lek, barnas rettigheter, og faste aktiviteter som vårt Miljøfyrtårnarbeid mm.**

Denne årsplanen er bygget opp rundt barnas egne interesser og innspill, samt innspill fra foresatte og de ansattes vurdering av barnegruppens behov. Andre prosjekter; altså barnas allerede pågående aktivitet (her og nå) kommer i tillegg eller i stedet for våre formelle planlagte aktiviteter. I oktober arrangeres høstutstilling i barnehagen for foreldre med familie for å dokumentere og vise frem noe av det vi har arbeidet med gjennom året. Samtidig markerer høstutstillingen overgangen til barnehagens faste aktiviteter og tradisjoner, som de to siste månedene i året preges av.

På våre turdager skal vi observere vær og uvær, samt naturfenomener i naturen. Vi skal gjøre noen forsøk i barnehagen, sammen med barna. Vi finner informasjon om temaet gjennom litteratur, og vi skal samle inn vår egen data. I tillegg til ekskursjoner i eget nærmiljø, skal vi få være med på både sang- og teaterforestillinger på Barnas Kulturhus. Vi skal ha utstillinger i barnehagen der vi bruker gjenbruksmaterialer og naturmaterialer. Vi samler bilder og informasjon til en bok om årstider / klima, vær og værphenomen og vennskap og andre tema barna er opptatt av gjennom året. Gode tradisjoner og markering av viktige høytider og merkedager vil også prege tema og aktiviteter gjennom året. Blant annet vil vi gjennomføre «kyllingprosjektet» hvor barna får være med på hele prosessen fra å vaske og lyse befruktede hønseegg, følge med på dem i rugemaskinen, og stille nye klekkede kyllinger i barnehagen. Vi er også i prosess med å utarbeide et samarbeid med Landås Menighets eldresenter hvor vi får benytte noen av deres plante kasser til «matauk», og hvor vi planlegger for noen felles aktiviteter med førskolebarna og de eldre på senteret. Oversikt over alle viktige «merkedager» i barnehagen finner dere på vår hjemmeside; «Merkedager – våren 2024» og «Merkedager-høsten – 2024»

Karusellen barnehage ble Miljøfyrtårn sertifisert i 2010 og re sertifisert i 2013, 2016, 2020 og i 2023. Sammen med barna skal vi bla fortsette det gode arbeidet med kildesortering og gjenbruk.

Karusellen barnehage ble i 2011 «fiskesprell barnehage». Vi viderefører gode vaner, og har som mål å utvikle omfanget av sjømatprodukter til barnas måltider.

«Matauk»; Gjennom året skal vi også etablere flere bed og planteområder i hagen vår til både prydbusker og nyttevekster og legge om til **helårsplanting** i «mini – vekselbruket» vårt.

Den valgte arbeidsformen er **utforskning og arbeid med konkrete** som både gir godt grunnlag for begrepslæring og språkutvikling samt økt kunnskap og forståelse for nære «hverdagsbegivenheter».

«Barn som forskere» er det et mål å videreutvikle barnas naturlige undring og nysgjerrighet. For å utvide og støtte opp om barnas læringsprosesser og deres lek og kreativitet vil vi bruke **digitale verktøy** i det pedagogiske arbeidet. Vi skal søke informasjon, dokumentere med bilder, film og «tilbakeblikk». De ansatte vil være aktive sammen med barna og bidra til at en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier.

Fagområdene i rammeplanen, Nærmiljø og samfunn, natur, miljø og teknologi, kropp og bevegelse, mat og helse, kunst, kultur og kreativitet, antall, rom og form, og etikk, religion og filosofi, blir naturlig ivaretatt gjennom tema og de valgte aktivitetenes tverrfaglighet, samt barnehagens faste formelle lærings situasjoner. Barnets utbytte av aktivitetene vurderes opp mot innhold, våre arbeidsmåter og våre mål.

MÅLSETTING FOR GRØNN GRUPPE (1 – 3 ÅR)

I arbeidet med de yngste barna (1-3 år) går store deler av dagen med til daglige gjøremål som måltider, soving, bleieskift og av / på kledning. Den vanlige barnehagehverdagen med sine rutiner og gjøremål utgjør viktige uformelle lærings situasjoner for barna. «Hverdagslivet» er summen av faste rutiner, lek og aktiviteter der barna får øve seg gjennom lek, konsentrasjon, selvstendighetsøvelser, motorikk, samtaler / kommunikasjon og konfliktløsning.

Daglige rutiner:

Vi legger vekt på at hverdagsaktiviteter og rutinesituasjoner i og utenfor barnehagen skal oppleves meningsfulle for barna. Vi setter derfor av god tid for å skape mest mulig ro til læring, undring, utforskning og samtale. Både måltider, bleieskift og garderobesituasjonen gir personalet en gylden anledning til å gi det enkelte barn oppmerksomhet og bekreftelse. De voksne «tilbyr» barna språk og begreper ved å ordsette og beskrive handlinger og omgivelsene «her og nå». Personalet støtter og utfordrer barnets utvikling av selvstendighet ved legge til rette for at barna får prøve / klare selv. En leken tilnærming med humor og glede settes høyt i samvær med barna og både spontan sang, rim og regler bidrar til faglig kvalitet i samspillet.

Leken er barnets viktigste uformelle læringsaktivitet og er den aktiviteten som oppleves mest betydningsfull for barnet. I leken trenger 1 – 3 åringene mye plass til å utfolde seg på og de trenger leker og bøker som gir mulighet til utforskning og undring. De små barna trenger mye kjærlighet, oppmerksomhet og nærhet. De ansatte sitter mye på gulvet sammen med barna og er viktige bidragsyttere og støttespillere i barnas parallelle lek, samlek, og språklige- og sosiale utvikling.

Språkutvikling og begrepsforståelse, Barna tilegner seg språket i samspill med sine omgivelser. Fra pludrelyder til det første ordet kommer. Språk og atferd kobles sammen og gi og ta leker er kjerneaktiviteten. Barnet hermer og etterlikner, setter sammen to og tre ords setninger og erfarer at hver gjenstand har et eget navn. De stiller etter hvert hva – spørsmål, lytter og imiterer. Både den non-verbale (kroppsspråk) og verbale kommunikasjonen er viktig for å utvikle et godt muntlig språk. God språkbeherskelse har stor betydning for sosial lek og samspill med andre barn og får betydning for barnets oppfatning av seg selv. Sammen med sosial kompetanse er gode vilkår for språkutvikling vårt viktigste målområde både i uformelle og formelle læringsaktiviteter. Barnehagen benytter pedagogiske verktøy som «språksprell», «snakkepakken» og «sansekort» Dette er metodiske språkleker og språkutviklingsverktøy utviklet for barnehagen. Vi anser likevel sang og musikk som den viktigste og mest verdifulle metoden for små barns språkutvikling, samspill og opplevelse av tilhørighet.

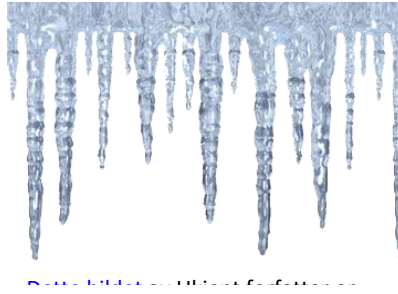
Danning: Danning handler om at barnet skaper seg selv i gjensidig samspill med andre mennesker og med omgivelsene. Danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåte. Barnet har rett til og behov for kjærlighet, å bli sett, hørt og verdsatt, men må samtidig forholde seg til andres rett og behov for det samme. Gjennom gode dannelsesprosesser ønsker vi å sette barnet i stand til å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og til å se seg selv som et verdifullt medlem av et større felleskap. Anerkjennende voksne som gir barna mulighet for medvirkning og deltakelse er en forutsetning for god dannelsesutvikling. Danning er også en forutsetning for meningsdanning, kritisk tenkning og demokrati. Danning er et begrep som omfavner mer enn utvikling, omsorg, oppdragelse og sosialisering. Vi «speiles» i hverandre, vi påvirker og blir påvirket. Særlig med tanke på forebygging av mobbing og krenkende atferd er bevisste og reflekterte voksne betydningsfulle rollemodeller for barna. «Små gryter har også ører» og voksnes utsagn og handling i deres nærvær vil bli imitert og omsatt i handling.

Barn blir ikke født med en klar forståelse av god moral. For å kunne gi barna en sunn innsikt i «rett og galt» er det en forutsetning at de voksne forstår at barna går gjennom mange faser i sin etiske utvikling. Vi har ikke full kontroll over når og hvordan barn går gjennom de forskjellige nivåene av moralsk utvikling, men vi kan bidra til å styre / veilede dem i riktig retning. I dette arbeidet er viktigst av alt de signalene vi sender ut gjennom våre egne holdninger og handlinger. Gjennom tilpasset arbeid med programmet «psykologisk førstehjelp – Grønne tanker, glade barn» vil vi gi barna begynnende innsikt i og forståelse for egne og andres behov og følelsesuttrykk og hjelp og støtte til utvikling av god selvkontroll og selvhevdelse. Sammen med mye ros og feedback på barnas gode handlinger vil de bli møtt med klare og forutsigbare grenser av kloke og omsorgsfulle ansatte.

I Karusellen barnehage skal barna få en trygg, spennende og utfordrende hverdag i varierte omgivelser. Hverdagen skal bære preg av mye lek, humor, glede og felles undring og utforskning både i barnehagen og på turer i nærmiljøet. Vi ønsker å være mye ute i vår barnehage og uteområdet gir gode rammer for allsidig utforskning, lek og aktivitet. Uteområdet gir barna større spillerom i egen aktivitet, og gir derfor viktige rammer for å skape gode relasjoner til hverandre og på tvers av aldersgruppene. Barna lærer om sin sosiale verden gjennom relasjoner til andre mennesker. Likeledes lærer barna om seg selv i møte med andre barn. Gode relasjoner til andre barn og til voksne fremmer utvikling og er en forutsetning for medvirkning og danning (jfr. Barnehageloven s.9).

Uteområdet i og rundt barnehagen gir oss unike muligheter til å involvere alle fagområdene og til å gi barna en positiv ute – og natur opplevelse. Barnehagens formelle læringsaktiviteter gjennom dette året skal gi barna kunnskap om seg selv og kjennskap til nærmiljøet, naturens mangfold av dyr og fugler i hagen vår og i nærmiljøet, samt planter og nyttevekster og årstidsendringer.

JANUAR

OBS! Planleggingsdag 2.1 og 26.1 bhg. stengt.

Innhold;
Årstid vinter
Natur, miljø, teknologi:

Vær og uvær

Arbeidsmåter:

Vær og uvær: vær er et spennende tema som alle barn har erfaring med og må ta hensyn til i hverdagen. Været påvirker valg av klær og aktiviteter ute i barnehagen eller på tur. Vi starter temaet med å ha samtaler rundt været og hører hvilke erfaringer barna har med vær og uvær. Har de opplevd å være ute i snøstorm, vært ute på sjøen i store bølger, har de opplevd lyn og torden og regnvær. Vi snakker om hvordan været påvirker oss i hverdagen. Hva trenger vi av klær, og hva vi kan gjøre og leke i ulike typer vær.

Værstasjon: vi lager en regnmåler måler som vi registrerer nedbør, temperatur og vind på et eget skjema.

Vinter; Det å utnytte årstidene er kanskje selvfølgelig for oss. Om vinteren er det mange muligheter for å utforske naturfaglige fenomener. Barn jubler ved det første snøfall. Bygging med snø og is gir inspirasjon til lek og læring og er et flott utgangspunkt for utforskning. Vi lager islykter hvis det blir kaldt nok, snømenn, og aking i skogen vår. Vi gjør barna oppmerksom på og ser på værforandringer og bruker det som utgangspunkt for samtale og undring.

Mål:

Rammeplanen sier gjennom fagområdet: Natur, miljø og teknologi: Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider.

Barnehagen skal legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring. Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper.

Vær og uvær: vi har mye vær på Vestlandet, og været i Norge og resten av verden er et samtaletema for både barn og voksne gjennom hele året. Vi leser og hører om klima som endrer seg naturlig over tid og om frykt for at forurensingen skader atmosfæren og endrer klima raskere enn normalt. Vi vil fokusere på årstidsbestemte værforandringer, fordi vi vil møte barnas naturlige og uttalte nysgjerrighet på en av de viktigste naturkreftene på jorden- nemlig været.

Værstasjon: praktiske forsøk gir barna førstehåndserfaringer med utvalgte fenomen, og er en arbeidsform som imøtekommer barnets forskertrang og egen erobring av kunnskap og forståelse.

Vinter; Naturfaglige fenomener oppleves i forbindelse med årstider. Knytte naturfag til barnas liv og det som skjer rundt dem. Gjennom arbeid med ulike vinteraktiviteter får barna rike og varierte opplevelser og erfaringer, utfordringer og mestringsopplevelser. Barn som gis gode naturopplevelser blir også glad i naturen. Barna gis mulighet til å tilegne seg mange førstehåndserfaringer når de opplever, utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover.

Bøker: Petter Kanin- et vintereventyr
Lage regnmåler
Klær etter vær
fuglemat

Sanger og regler;

januar sangen, det snør, det snør, tidel i bom.

Januar

uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1	1	2 Planleggingsdag bhg. Stengt	3 ... tema; male/tegne fra jule minner.	4 ... turdag	5 ... turdag	6	7
2	8 ... lage vinterbilde skøyter for ... og ... gruppe	9 ... turdag	10 ... lage fuglemat	11 ... turdag	12 ... musikk samling	13	14
3	15 ... gruppe lek i bhg. (Marit og Aasta PBL- møte kl. 09.00-14.00)	16 ... turdag	17 ... lese bok: Petter Kanin- et vintereventyr	18 ... turdag	19 ... turdag	20 	21
4	22 skøyter for ... og ... gruppe. ... lage værstasjon	23 ... turdag	24 ... fortsette på værstasjonen	25 ... turdag	26 Planleggingsdag bhg. Stengt.	27	28
5	29 skøyter for ... og ... gruppe. ... lese av værstasjonen	30 ... turdag	31 ... hvilken klær trenger vi om vinteren for å holde oss varme?				

FEBRUAR

NB! Karnevalkafe 08.02.24 kl. 15.00-16.00

Innhold:

Årstid: Vinter

Tema;

Samefolkets dag

Karneval

Bøker: Samer

Sanger:

februar sangen, karnevalsangen, karusellsamba, boller opp og boller ned. Høre på samiske barnesanger

ARBEIDSMÅTER:

Tema;

Markere samefolkets dag: Vi markerer dagen i felles samlingsstund, hvor vi viser og forteller om samefolkets og litt om deres historie og levesett. Vi hører samisk musikk og vi viser bilder av "samiske klestradisjoner", lavvo og reinsdyr. Vi lager det samiske flagget, og lager samisk festmat; Bidos fra Karasjok, til lunsj. Dette er samisk festmat som tradisjonelt serveres på samenes dag

Karneval/ fastelavn Vi lager svarte papirkatter som vi pynter barnehagen med til karneval, Vi lager en papirsekk som vi skal bruke til «å slå katten ut av sekken». Barna får lage forskjellige instrumenter av gjenbruksmateriale som plastflasker, blikkbokser med mer. Vi fyller den tomme emballasjen med erter, ris, sand eller annet.

Karneval: Barna møter i barnehagen utkledd. På formiddagen har vi «vis og fortell samling» hvor barna presenterer seg selv med å fortelle om hva de er utkledd som og vise hva de kan gjøre i kraft av rollen. Litt "klovnerier" og fremvisning av sketsjen «Fruen og tjenestepiken, Emma», blir det også. (fremføres av personalet ;-)) Vi avslutter med å «slå katten ut av sekken».

Skyer: Skyer er synlige formasjoner av vanddamp eller iskrystaller, og de dannes når solens oppvarming av hav, sjøer, elver og isdekte områder skaper varm luft og vanddamp. Når den varme luften med vanddamp stiger til værs, kjøles luften ned. Siden kald luft kan holde på mindre vann enn varm, fester de mikroskopiske vannmolekylene seg til såkalte kondensasjonskjerner – større partikler i luften som for eksempel støv, salt og aske – og forvandles til dråper. Det er denne prosessen, fra vanddamp til vanddråper, som skaper skyer. Og blir vanddråpene tunge nok, faller vannet til slutt ut av skyen som nedbør. På himmelen ser skyer lette og myke ut, men de er noen tunge krabater som kan inneholde flere millioner tonn vann. Når vi er ute på tur eller ute i barnehagen løfter vi blikket og titter på himmelen og studerer alle de ulike skytypene. (ti hovedtyper, altostratus · cirrocumulus · cirrostratus · cirrus · cumulonimbus · cumulus · nimbostratus · stratocumulus · stratus.) vi finner ut hva en sky er. Vi ser etter ulike figurer på skyene, hva ser vi. Kan de ulike skyene fortelle oss hvilket vær vi får? Hvorfor er noen skyer hvite og noen mørke? Vi studerer skyer og leser og ser på internett hva de ulike skyene heter, og hva de kan bringe av vær. Vi tegner og maler våre egne skyer. Regn skyer, snø skyer, godvær skyer uværsskyer m.m. Kan vi ta på en sky? Hvis vi har tåke en dag kan vi «kjenne» på en sky. Da går vi ut når det er tett tåke, men ikke nedbør. Tåke er en sky som ligger på bakken, og er altså ikke forskjellig fra en «vanlig» sky. Tar du på den vil det kjennes litt kaldt og klamt. Vi gjør også et forsøk å lage en sky i et glass. **Værstasjon;** progresjon på å måle av på værstasjonen. Barna blir med å lese av på regnmåler og temperatur og fører det på et skjema.

Mål: Tema:

Markere samenes dag: I rammeplanen for barnehager heter det i fagområdet "Nærmiljø og samfunn" at barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med at samene er Norges urbefolkning og får kjennskap til samiske fortellinger, sagn og andre deler av samisk kultur og hverdagsliv.

Karneval: betyr «slutten på kjøtt» og markerer inngangen til fasten. Tradisjonen er en kilde til lek og kunnskap om vår historie, vår kultur, myter, tro og overtro

Skyer: gjennom arbeid med naturfenomenet skyer vil barna oppleve og utforsker naturen og naturens mangfold. Barna vil også få opplevelser, utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover

Værstasjon: praktiske forsøk gir barna førstehåndserfaringer med utvalgte fenomen, og er en arbeidsform som imøtekommer barnets forskertrang og egen erobring av kunnskap og forståelse.

FEBRUAR

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
5				1 Tur dag: lage svarte katter	2 Tur dag: se på himmelen og skyene. Middag:	3	4
6	5 Gang på skøyter i bergenshallen kl. 10.00- 14.00 for gul og rød gruppe lage rasle instrumenter	6 Tur dag SAMEFOLKETS DAG	7 pynte til kafe	8 KARNEVAL KAFE Barna kler seg ut etter ønske i samarbeid med Foreldre. Vi har «vis hvem Du er/ hva du kan samling Fremvisning av sketsj og slår Katten ut av sekken Foreldre m/familie velkommen kl.15.00-16.00	9 musikksamling Middag: Bidos	10	11 Fastelavn Morsdag
7	12 se på bilder og lære navn av de ulike sky typene	13 Tur dag	14 måle av på værstasjon Tur dag Valentinsdag 	15 Tur dag	16 BARNAS KULTURHUS; «Den store, lille reisen» ordløst teater kl. 10.00 for barna i grønn gruppe. Vi drar kl 09.00 fra barnehagen. Frokost kl. 08.15 for denne gruppen. Middag:	17	18
8	19 Gang på skøyter i bergenshallen kl. 10.00- 14.00 for gul og rød gruppe måle av på værstasjon	20 Tur dag	21 forsøk. Lage en sky i et glass Tur dag	22 Tur dag	23 musikksamling Middag:	24	25
9	26 Gang på skøyter i bergenshallen kl. 10.00- 14.00 for gul og rød gruppe Tur dag måle av på værstasjon (Vinterferie for skolen denne uke)	27 Tur dag	28 male skyer. Tur dag	29 Tur dag			

Mars

NB! Påskekafe torsdag 21.03.24 kl.15.00-16.00 foreldre/m familie er hjertelig velkommen!

Innhold;

**Årstid: Vår
påske**

Tema; vår

Så frø

Økologisk kjøkkenhage

Kompostering

ARBEIDSMÅTER:

Tema; Vår: Vår er en fantastisk tid med lengre og lysere dager, stigende temperaturer, og hvor alt rundt oss begynner å våkne til liv igjen etter en lang og kald vinter. Vestlandet er kanskje på sitt vakreste om våren. Naturen våkner til liv etter vinteren, med snøsmelting som fører til rennende bekker og buldrende fossefall, fuglekvitte og blomstrende frukttrær. Været i mars, april og mai er kanskje på sitt mest uforutsigbare – og spennende! Du kan oppleve alle årstidene på én og samme dag, med sol, regn, snø eller til og med en haglskur som knatrer på hustakene. Vi følger med på været og værstasjonen vår, vi fortsetter å registrer på skjemaet vårt. Vi leter etter vårtegn i naturen. Fugler kommer tilbake, insekter begynner å kripe frem etter en lang vinter og trær og blomster dukker opp rundt omkring. Fugler og dyr har gjerne sterkere sanser enn mennesker og er dermed mer vare for vær og vind enn oss. Lufta søker likevekt, og en del dyr, fugler og insekter klarer å registrere den lille endringen i trykket. Meitemarken er for eksempel utrolig sensitiv, og de kan registrere små endringer i luftfuktigheten. Det blir først fuktig nede ved bakken, og den fuktigheten registrerer marken, noe som gjør at den kommer opp av bakken i forkant av regnvær. Vi leiter etter meitemarken og ser om den kommer opp når det regner. Vi synger sangen om meitemarken Hubert.

Påskeforberedelser og symbolikk: Vi samtaler om hvorfor vi feirer påske og lager påskepynt hvor vi finner tema i symbolikken "Det nye liv", som egget, haren, lammet og spirende planter. (lage påskekyllinger av dorullhylser, så karse i eggekartonger, male på egg og lignende) **Påskekafe:** Foreldre m/fam. er hjertelig velkommen til påskekafe og underholdning fra barna. Vi avslutter med påske skattejakt ☺.

Barnehagedagen; Tema: «Stedet vårt»: Markeringen skal bidra til å synliggjøre hvordan barnehagen og ansatte jobber for å gi barn kunnskap om og erfaring med kulturarven i sitt nærmiljø. Barn blir kjent med den lokale kulturarven gjennom lek og aktiviteter. Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet. Barna får møte et mangfold av kulturelle og kunstneriske uttrykksformer og deltar og utforsker i kunst og kulturopplevelser sammen med andre på arrangementer på Barnas Kulturhus, på turer i nærmiljøet og ved bruk av ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk.

Så frø inne og ute: Vi har etablert et samarbeid med Landås Menighets Eldresenter hvor vi får disponere noen plante kasser til å så urter og grønnsaker. Det planlegges underveis for forskjellige aktiviteter gjennom året som involvere barna, eldre og ansatte på eldresenteret. Vi sår frø til ulike grønnsaker og urter inn og sår frø direkte i plante kassene våre ute når det er mulig. «Matauke» inngår i barnehagens faste program. **Kompostering:** Kompostbingen tømmes og gjøres klar for videre kompostering av matavfall. Barna er med etter tur og tar ansvar for å tømme matavfallet i den, og strø med kompoststrø. Jorden vi produserer i løpet av året skal benyttes til jordforbedrer til neste års planting i «mini – vekselbruket».

MÅL:

Vår: her til lands har vi store sesong variasjoner og vi merker godt når våren kommer og naturen våkner til liv etter en mørk og kald vinter. Vårt mål er å gjøre barna oppmerksom på forandringene som skjer i naturen etter årstidene. Tid er et matematisk begrep.

Barnehagedagen: Rammeplanen: Barnehagen er en viktig kulturarv der barn får kunnskap om og erfaringer med lokale tradisjoner og muligheten til å oppleve tilhørighet i eget nærmiljø. Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet, kulturelle utfletter og lek og aktiviteter i eget nærområde skal barna få oppleve glede og stolthet over sin egen kulturelle tilhørighet.

Påskan: I likhet med julen er påskan en viktig høytid for oss, og den er knyttet opp mot en rekke tradisjoner og forventninger. Påskan symboliserer det nye livet, og vi legger vekt på aktiviteter hvor omsorg og omtanke for hverandre fremheves. Vi skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon.

Økologisk kjøkkenhage: februar/ mars / april er tiden for å så frø. Vi sår først inne; tomater, squash, gulrot, paprika, basilikum, persille med mer. Plantene settes ut i kassene i april / mai etter temperaturen. Drivhuset over den ene plantekassen gjør at plantene får mer varme og høyere luftfuktighet, og at vi kan skape et best mulige klima for det vi ønsker å dyrke. Det vil også forlenge sesongen for planter som krever ekstra varme på våre breddegrader. Det gir også barna mulighet til å følge plantenes utvikling, og høste av dem over lenger tid. Barna er med å velge ut hvilke planter de ønsker å dyrke i tillegg til et «fast»-utvalg av grønnsaker og urter.

Sanger; mars sangen, en liten kylling i egget lå, dine hender er fulle av blomster

Dikt; frøet av Inger Hagerup, lille persille, meitemarken Hubert.

MARS

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
9	(Skolens vinterferie 28.2-4.3.22)				1 Turdag Middag:	2	3
10	4 Turdag måle av på værstasjon	5 Turdag	6 Turdag så frø FORELDREMØTE KL. 19.00	7 Turdag	8 musikksamling Middag:	9	10
11	11 Turdag samling om hvorfor vi feirer påske. måle av på værstasjon	12 Barnehagedagen: stedet mitt Turdag	13 Turdag lage påske pynt	14 Turdag	15 Turdag Middag:	16	17
12	18 Turdag lage påskepynt måle av på værstasjon	19 Turdag	20 Turdag pynte og gjøre klar til kafe	21 PÅSKEKAFE KL. 15.00 TIL 16.00; Foreldre m/fam er hjertelig velkommen til kafe i barnehagen. Barna vil underholde dere med sang, vi dekker til koldtbord med gul mat, og vi avslutter med «påskeskattejakt»	22 musikksamling Middag:	23	24
13	25 Turdag ser etter vårtegn måle av på værstasjon	26 Turdag	27 ONSDAG FØR SKJÆRTORSDAG STENGT	28 Skjærtorsdag	29 Langfredag	30	31 Sommertid Stille klokken en time fram Påskedag

APRIL

Innhold;
Årstid: Vår
Tema; vær og uvær; vind,
Værstasjon
Kildesortering
Kylling prosjekt

Gjøre klar plantekssene
Vaske egg
Ruge ut kyllinger
Gjøre klart bur til kyllinger.
Vindspill
Plukke søppel i naturen

Sanger;
April sangen, kyllingen av Alf Prøysen
Hvem kan seile foruten vind.

Arbeidsmåter:

Tema; Kyllingprosjekt: Vi låner rugemaskin, og nødvendig utstyr. Vi lyser eggene slik at barna kan se hva som skiller et rugeegg fra et vanlig egg. Rugingen tar 3 uker. Vi ser på bilder, lyser egg og følger med på kyllingenes utvikling. Selve klekkingen vil ta et par døgn fra første – til sistemann er klar. Vi vil møte barnas undring og ta deres spørsmål til videre fordypning og progresjon. Etter klekkingen skal barna få være med på alt fra stell, foring, rengjøring og temming av kyllingene. Vi lager kalender der vi teller ned til kyllingen skal klekke ut. Vi gjør også i stand buret til kyllingene. Finner fram mat, vann, varmelampe, tepper og en sandkasse der kyllingene kan vaske seg. Kanskje det er noe kyllingene liker å leke med? Blader/ kvister? Kanskje de liker å få noen tegninger inne i buret sitt også.?

Vår: tema vind; Vind er luft i bevegelse. Oftest er det snakk om bevegelse langs jordoverflaten, altså horisontalt. Med vindretningen mener vi den retning det blåser fra; nord, nordøst, og så videre. Vi skal finne ut **hvorfor det blåser?** Atmosfæren er det luftlaget som gjør det mulig å leve på jorden. Uten atmosfæren blir det heller ikke noe vær. Luften består av mange små luftpartikler. Luften kan være tett og inneholde mange luftpartikler, og andre ganger er luften tynn med lite partikler. Luft med mange partikler vil flytte seg til luft med ikke så mange partikler, og slik oppstår vind. Vi kan si at luften alltid prøver å jevne seg ut. **Vi lager et vindspill** og henger det ute på lekeplassen. Slik at vi kan se og høre når det blåser. Et vindspill kan bestå av hva som helst. Noen ting gir lyd når vinden slår dem mot hverandre. Andre ting plystrer eller tuter når det blåser. Sett 2 pinner sammen med spiker i kryss. Heng forskjellige ting på snoren ned fra krysset. Her er barna med å bestemme hva vi skal henge opp. Vi henger en glassflaske som henger rett under midten av krysset, som gjør at instrumentet blir stødig. Dessuten gir den to typer lyd- blåselyd fra flasketuten og klingelyd fra ting som slår borti flasken.

Kildesortering og søppel plukking; Det finnes dessverre søppel overalt. Å plukke søppel er en aktivitet mange barn synes er engasjerende og man kan få mange gode samtaler og undringer i løpet av søppelturen. Vi har samtaler med barna om søppel i naturen og hvordan det påvirker naturen vår. Vi plukker med oss søppel når vi har vert på turer til lekeplassen. Det er også spennende å sortere og resirkulere avfall, og det er moro å sjå at det spirer og gror inne og ute. Vi tar barna med oss på kildesortering i barnehagen av søppel. Slik som papir, plast, matavfall, glass og restavfall.

Værstasjon; progresjon på å måle av på værstasjonen. Barna blir med å lese av på regnmåler og temperatur og fører det på et skjema. Når vi måler noe så bruker vi tall for å beskrive størrelser. Dette kan være knyttet til lengde, areal, volum, vekt, tid, fart, temperatur osv. Å utvikle forståelse for måling innebærer at barna først får mange varierte erfaringer med å sammenligne størrelser. Vi har samtaler med barna om det har regnet mye eller lite, vi studerer dammene ute om de er store eller små. Her gir vi barna nye begreper og et større ordforråd. Ord og begreper er redskaper som hjelper oss til å tenke om, snakke om og lage kategorier av det vi opplever og omgis av.

Mål: Kyllingprosjekt: Med dette prosjektet kobler vi med vår og nytt liv i naturen. Barna får erfare hvor maten kommer fra og arbeide med fagområdet bærekraftig utvikling. Dette prosjektet vil være et fint utgangspunkt for å arbeide med sosiale relasjoner og hvordan man skal behandle både dyr og medmenesker.

Vind: lærer barna om hvorfor det blåser. Små barn sanser og lærer med kroppen, barna får erfaringer med ulike vindstyrke når vi er ute og leker.

Vindspill: det er mange måter å lage instrumenter på og minst like mange måter å lage musikk. Barna får oppleve vindreven musikk fra enkle lydmakere, som de har satt sammen selv. Her vil også gjenbruk være sentralt.

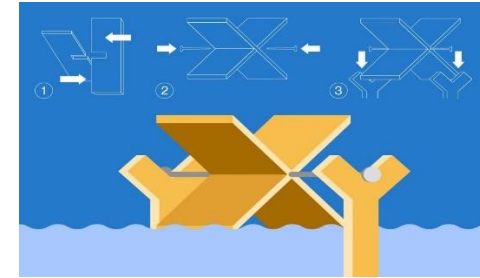
Værstasjon: Barna får begynnende forståelse av matematiske begreper som lengde, areal, volum, vekt, tid, fart, temperatur osv.

Kildesortering og søppelplukking: vi ønsker å bidra til at barna skal bli glade i naturen, og det kan være starten på å ville ta vare på den i fremtiden. Små hender kan utrette store ting for miljøet.

APRIL

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
14	1	2	3	4	5	6	7
	2.påskedag	☒ måle av på værstasjonen	☒ kildesortering	☒ Turdag plukke søppel på turen	☒ musikksamling Middag:		
15	8	9	10	11	12	13	14
	☒ Oppstart av kylling prosjekt - vaskeegg og gjøre klar rugemaskin ☒☒☒ BARNAS KULTURHUS: «Mikke Pus dagbok» kl. 10.00. Musikk og historier for barna i gul og rød gruppe. Vi drar kl 09.00 fra barnehagen. Frokost kl. 08.00 for denne gruppen i dag.	☒ Turdag lage nedtellings plakat til kyllingene klekker ut	☒☒ Kyllingprosjekt; Sette på rugemaskinen. Tema: Kyllingene og dens liv Sang/film: Kyllingen, av Alf Prøysen	☒ Turdag:	☒ turdag ☒☒ VILVITE: kl. 10.30 for barna i gul og rød gruppe. Vi drar kl 09.30 fra barnehagen. Vi skal boltre oss i utstillingen, og kanskje prøve oss som meteorolog? Vi tar med lunsj som spises i lunsjrommet på VilVite (reservert kl 11.40 Vi er tilbake ca kl. 14.30 Middag:		
16	15	16	17	18	19	20	21
	☒ måle av på værstasjonen ☒☒☒ Turdag	☒ Turdag	☒ hvorfor blåser det? ☒☒☒ Turdag	☒ Turdag	☒ musikksamling Middag:		
17	22	23	24	25	26	27	28
	☒ gjøre klart buret til kyllingene. ☒☒☒ Turdag	☒ Turdag	☒ lage vindspill ☒☒☒ Turdag	☒ Turdag ☒☒☒	☒ turdag Middag:		
18	29	30					
	☒ måle av på værstasjonen ☒☒☒ Turdag	☒ Turdag					

MAI

Nb!

1.mai offentlig høytidsdag.

17.mai kafe foreldre/m familie hjertelig velkommen! 16.05.24 kl.15.00-16.00

Kristi himmelfartsdag 9.5.24 Bhg. stengt

Planleggingsdag 10.5.24 bhg. stengt

2. pinsedag 20.05.234bhg. stengt

Innhold;

Årstid: Vår

Tema: vær og uvær- vind

Fornybar energi

17 maikafe

17 mai kafe

Vindmølle

Vannhjul

Sanger; «mai sangen», «17 mai sang for de små»,

ARBEIDSMÅTE:

Vår: Klima er et gjennomsnitt av været målt over lang tid. Hvordan klimaet er, betyr veldig mye for oss. Klimaet bestemmer for eksempel hvordan vi kan bygge husene våre og hvilken mat vi kan dyrke frem. Vi steller med plantene som vi har plantet i barnehagen. I hverdagen brukes elektrisitet i en rekke sammenhenger. Vi er vant med å bruke elektrisk strøm til lys, oppvarming og elektriske motorer på ulike redskaper. Strøm brukes også mer og mer til drift av elektriske biler, gressklippere og påhengsmotorer. Vi trenger å satse mere på fornybar energi, og vindkraft er et eksempel på fornybar energi. Store vindmøller gir oss energi på grunn av vinden som blåser vindmøllen rundt og rundt. Vi lager en liten papirvindmølle. Den lager kanskje ikke så mye energi, men vi får likevel se hva som skjer når vindkraft får vindmøllen til å snurre rundt! Vi trenger: Et papirark, gjerne med en fin farge. Vi kan også pynte det tegneblyanter på forhånd! Saks, Knappenål, Trepinne. Vi leker ute med vindmøllene og ser hvordan vinden får den til å snurre rundt. Vi blåser såpebobler og ser hvordan vinden blåser boblene bort. Vi tar med oss et vannhjul bort til bekken ved Haukeland skole. Her får vi se hvordan vannkraft virker. Når vannet treffer vannhjulet blir energien fra vannet overført til vannhjulet, og dermed begynner vannhjulet å gå rundt og rundt. I Norge lager vi ofte elektrisitet av energi fra vannhjul, men da er de mye større og kalles vannturbiner. Vannkraft er fornybar energi!

Værstasjon; progresjon på å måle av på værstasjonen. Barna blir med å lese av på regnmåler og temperatur og fører det på et skjema. Når vi måler noe så bruker vi tall for å beskrive størrelser. Dette kan være knyttet til lengde, areal, volum, vekt, tid, fart, temperatur osv. Å utvikle forståelse for måling innebærer at barna først får mange varierte erfaringer med å sammenligne størrelser. Vi har samtaler med barna om det har regnet mye eller lite, vi studerer dammene ute om de er store eller små.

Nasjonaldag og 17 mai kafe: Vi synger nasjonalsanger og lager pynt. Vi arrangerer kafe for foreldre og søsken med sangunderholdning fra barna på scenetrappen og «17-mai» leker som tombola, sekkeløp, ringspill og ballkast. Det blir enkel servering og «kaffemat».

Mål:

Markering av nasjonaldagen står sterkt i vår tradisjon, og vi tar vare på kunnskap og tradisjoner forbundet med feiringen.

Værstasjon: Barna får begynnende forståelse av matematiske begreper som lengde, areal, volum, vekt, tid, fart, temperatur osv.

Fornybar energi: ved å lære barna om ulike energiformer, gir vi dem mulighet til å forstå energiens rolle i alt fra grunnleggende hverdagsfenomener til komplekse vitenskapelige prosesser.

Rammeplanen sier at: «I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser. Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.» (rammeplanen 2017, s.22)

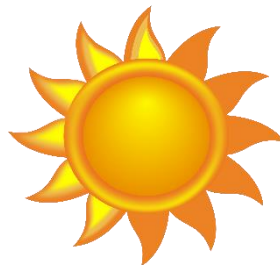

MAI

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
18			1 OFFENTLIG HØYTIDSDAG (ARBEIDERNES DAG)	2 Tur dag Kyllingene klekker ut	3 musikksamling	4	5
19	6 BARNAS KULTURHUS; "Eplehagen" Teater med sang, kl. 10.00 for grønn gruppe . Vi drar fra barnehagen kl. 09.00 og er tilbake etter lunsj. Vi spiser medbragt lunsj i byen. Frokost kl. 08.15 for denne gruppen. Tur dag	7 Tur dag- måle av på værstasjon	8 lage 17 mai sløyfe Tur dag	9 Kristi himmelfartsdag	10 Planleggingsdag bhg. Stengt.	11	12
20	13 lage vimpler til 17 mai Tur dag	14 Tur dag- måle av på værstasjon	15 pynte til kafe Tur dag	16 17 – MAI KAFE KL. 15.00 – 16.00. Foreldre m/ fam er hjertelig velkommen.	17 GRUNNLOVSDAG 	18	19
21	20 2.pinsedag.	21 Tur dag- måle av på værstasjon.	22 blåse såpebobler Tur dag	23 Tur dag ta med vannhjul til bekken ved Haukeland skole.	24 Tur dag	25	26
22	27 Vi lager en liten papirvindhølle Tur dag	28 Tur dag måle av på værstasjon.	29 stille plantene som vi har sådd. Tur dag	30 Tur dag	31 musikksamling Tur dag		

JUNI

NB! Sommer fest?

Innhold;

Årstid: Sommer

Tema:

Felles utflukt til Fløyfjellet 13.06 .24

SOMMERFEST KL. 15.00 – 17.00???

Bok: mitt første leksikon Været.

Sanger; juni sangen, «sol trall», små rumpetroll, å jeg vet en seter.

ARBEIDSMÅTE;

Sommer: Både voksne og barn våkner litt ekstra til live av lyset og varmen fra solen, og det er sunt å være mye ute! Vi bor i Bergen, og skal nyte de soldagene vi får. Om sommeren i Bergen kan temperaturen variere mellom 15 -20 c og av og til komme opp på 30 tallet. Vi har samtaler med barna om sommerværet og hvordan vi beskytter oss mot solen.

Vi skal gå på **sansetur**, der vi bruker sansene våre aktivt: hva ser vi? Vi legger oss ned på bakken og lukker øynene. Hva hører vi? Hva lukter vi? Vi kjenner på det vi finner i naturen. Hva føler vi? Kanskje finner vi noe i naturen som kan spises? (gaukesyre, surblader o.l.) Hva smaker vi? Vi dokumenterer med bilder og fortellinger fra barna sine opplevelser. **Været:** de som gir oss værmeldingene heter meteorolog og de får opplysningene sine fra satellitter som er høyt oppe i verdensrommet. De sender bilder av skyenes bevegelser ned til jorden. Bildene viser hvor stormer bygger seg opp. Værstasjoner over hele verden måler temperaturer, vind, regn og lufttrykk. Målingene blir lagret i datamaskiner. Barna har allerede observert og registrert vær målinger. Denne måneden gjør vi målinger til faste tidspunkt hver dag. Vi leser værmeldinger på forskjellige vær apper og registrerer om det slår til eller ikke, og om det passer til våre egne registreringer. **Vær rekorder:** været er nesten aldri slik at alle blir fornøyde og glade. For mye regn kan gi oversvømmelser, og for lite regn kan tørke ut grønnsakene vi har plantet ut. Vi skal se på noen eksempler på verdens verste vær. Vi ser i boka mitt første leksikon Været. **Kan vi spå været?:** vi kan se etter tegn på himmelen som gir en pekepinn på hvordan været blir. Hvis solen er rød når den går opp eller ned, blir det ikke regn. Hvis himmelen er rød når solen går ned, betyr det også fint vær. Men, hvis himmelen er rød når solen går opp, varsler det regn og uvær. **Observere dyrene;** dyrene kjenner ofte på seg hvordan været kommer til å bli. Vi sier for eksempel at det blir dårlig vær dersom svalene flyr lavt. Det skyldes at insektene, som er maten deres, holder seg nær bakken, når det skal bli regn. **Regnbuen:** hvis du ser en regnbue i vest på morgenen, betyr det at det er regn på vei. Men hvis du ser en regnbue ved solnedgang, er det bedre vær i vente. **Spå været etter månen:** når det er pent vær lyser månen klart, men hvis månen blir rødaktig, kan det snart bli overskyet. En lys ring rundt månen betyr regn eller snø. **Lytte og lukte:** lydene blir sterkere når været blir dårligere. Det dårlige været legger seg som et lokk over oss i luften, og lydene spretter tilbake til oss fra dette lokket. Noen kan lukte om det er regn eller solskinn i vente. I sumper og myrer begynner det å lukte skikkelig vondt før det begynner å regne. Når lukten i naturen begynner å bli svakere, kan vi vente fint vær. Da er lokket over oss borte, og duftene kan stige høyt opp i luften. Vi bruker turdager til å observere og sanse været. **Felles utflukt til Fløyfjellet:** Vi tar med oss store og små en godværsdag til Fløyen. Vi tar bussen til byen, og banen opp. Vi tar med grillmat og drikke i sekken, og griller lunsjen på en av de store tønnegrillene som er plassert ved Skomakerdiket. Vi tar med oppgaveark fra stasjonen, og blir med på å løse oppgavene gjennom turløypen. **Værstasjon;** progresjon på å måle av på værstasjonen. Barna blir med å lese av på regnmåler og temperatur og fører det på et skjema. Når vi måler noe så bruker vi tall for å beskrive størrelser. Dette kan være knyttet til lengde, areal, volum, vekt, tid, fart, temperatur osv. Å utvikle forståelse for måling innebærer at barna først får mange varierte erfaringer med å sammenligne størrelser. Vi har samtaler med barna om det har regnet mye eller lite, vi studerer dammene ute om de er store eller små.

MÅL:

Felles utflukt til Skomakerdiket: Denne utflukten er også en av våre gode tradisjoner i barnehagen. Barna får gjennom året mange muligheter til å lære og leke i vårt nabolag og nære turområder. Fløyen er en fin avveksling, og kilde til å oppleve noe nytt sammen på tvers av aldersgruppene i barnehagen.

Sansetur: Gjennom utforskning med sansene utvikler barnet et spørsmål, som fører det til å undersøke, de griper, lukter, lytter, kjenner, stirrer, slikker og smaker. Sanseselek er egentlig del av en vitenskapelig prosess i barnet. Barnet bruker sansenes sine til å samle informasjon, og gjennom dette prøver de å besvare sine egne spørsmål.

sommer: Varmere vær, lettere klær, solbeskyttelse: Når mye av tiden vi bruker er utendørs, er det ekstra viktig å ha gode rutiner for å beskytte både barn og voksne mot solen.

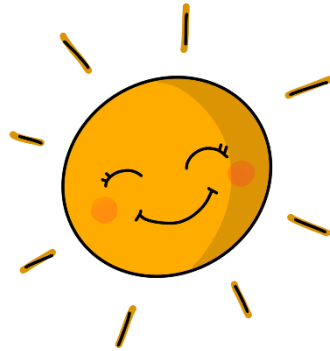
Været: barna får lære om arbeidet til meteorologer. De får lære om kjennetegn på vær og uvær.

Værstasjon: Barna får begynnende forståelse av matematiske begreper som lengde, areal, volum, vekt, tid, fart, temperatur osv.

JUNI

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
22						1	2
23	3 lese bok om været	4 Turdag	5 Turdag ser på været på apper og sammenligner med det vi ser.	6 Turdag SOMMERFEST KL. 15.00 – 17.00???	7 Turdag	8 	9
24	10 Felles utflukt til Fløyen. Hel dagstur for gul, rød og grønn gr. (værvhengig) drar fra bhg. kl.09.30. tilbake ca. 14.30	11 Turdag	12 Turdag kan vi spå været? Ser etter værtegn i naturen.	13 Turdag til Ulriken for førskolebarna (værfor behold). Vi går fra bhg. kl.10.00 tilbake ca. 14.30	14	15	16
25	17 Turdag kan vi spå været? Ser etter værtegn i naturen.	18 Turdag (siste skoledag før sommerferie)	19 Turdag sansetur der vi bruker sansene våre aktiv.	20 Turdag	21 Turdag (Siste skoledag før sommerferie.)	22	23
26	24 Turdag	25 Turdag	26 Turdag	27 Turdag	28 (siste dag på SFO før sommerferie)	29	30

JULI

NB! SOMMERFERIE OG SOMMERLUKKET FRA 15 juli til 05 august (3 UKER)

ARBEIDSMÅTER:

Årsted: Sommer

Vi summerer opp arbeidet vi har gjort så langt, og gjør ferdig dokumentasjonen. Barna gjør ferdig bilder, bygg og modeller som de har arbeidet med gjennom våren.

Vi bruker ellers gode og varme dager til sommeraktiviteter som bading og ulike vannaktiviteter.

Vi samler sammen barnas tegninger og setter dem sammen til et hefte.

Barn som begynner på skolen, får hver sin minnepenn med bilder fra «Livet i barnehagen»

Ellers blir dagene frem mot sommerferien brukt til å gjøre nødvendig rydding i barnehagen.

VI ØNSKER ALLE EN FIN SOMMER OG EN GOD OG OPPLEVELSESRIK FERIE!!!

JULI

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG	
27	1 Turndag	2 Turndag	3 Turndag	4 Turndag	5 Turndag	6	7	
	28	8 Turndag	9 Turndag	10 Turndag	11 Turndag	12	13	14
		29	15 Sommerferie. bhg. stengt. 11.07 tom 29.07	16	17	18	19	20
30	22 Sommerferie. bhg. stengt. 11.07 tom 29.07		23	24	25	26	27	28
	31	29 Sommerferie. bhg. stengt. 11.07 tom 29.07	30	31				

AUGUST

INNHold:

Årsted: Sommer

Tilvenningsprogram for nye barn i barnehagen

Lage skryteplakat til nye barn

Samlingsstunder:

Kreativitet, kunst og håndverk

Nye barn får primærkontakt. Barn blir kjent med barn og voksne, og barnehagens rutiner

Foreldre tar med bilder av barnet og familie

Værtavle og kalender, Synge navnesanger, lese bøker, Kims lek

Male «grøtbilder». Male hånd – og fotavtrykk

Sanger: Hei, hei, hei jeg heter.....,

August-sangen

ARBEIDSMÅTER:

Tilvenning: Eget tilvenningsprogram med primærkontakt for nye barn. Barna i barnehagen engasjeres som en del av tilvenningsprogrammet. Ved tilvenning av nye barn, får "frivillige" andre barn i oppgave å være med på omvisning i barnehagen, vise frem leker og materiell, ta med i lek osv.

" Myk" start etter ferien hvor fritt valg av lek og aktiviteter preger de første ukene. Gå turer i barnehagens nærmiljø og til "våre" faste turområder.

Skryteplakat; Nye barn får med seg bilder til barnehagen. Vi lager "skryteplakat" med bilder av barnet eventuelt. m/familie.

Vi bruker samlingsstunder til å presentere nye og "gamle" barn. Barna tar med bilder for å "vise og/ eller fortelle" om familien sin og venner. Bilder av familien er også en god trøst når savnet etter familien blir stor.

Samlingsstunder; Vi synger navnesanger for å lære nye navn og leser fortellinger om det å være ny i barnehage. Lese bøker, bildebøker, pekebøker, rim, regler mm

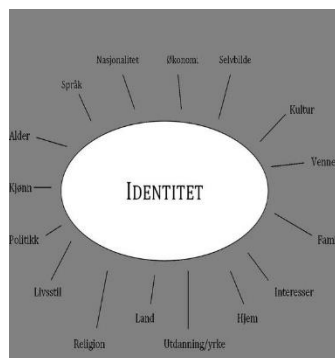
Kreativitet, kunst og håndverk; De nye og yngste barna har vanligvis liten eller ingen erfaring med å male med hendene. Det er en prosess i seg selv å overvinne «frykten» for å «grise til» hendene sine. Små barn lærer om omgivelsen sine gjennom sansene og typisk for de yngste er å utforske leker og materiell gjennom munnen. Vi lager «grøtmaling» ved å tilsette konditorfarge i barnegrøt. Da kan den trygt både males med og spises.

Mål:

Skryteplakat; Barnets oppstart i barnehagen er påvirket av et samspill mellom kjennetegn ved barnet, foreldrene og personalet, samt de rammene for oppstart som barnehagens rutiner representerer. Sammen med vår «primærkontakt – modell», som er forankret i tilknytningsteori, vil bilder av barnet og familien hjelpe barnet gjennom perioder med separasjons-angst.

Felles samlingsstund: Inkludere nye barn i barnegruppen, lære sanger, og rutiner, bli kjent med barna og de voksne, og bli innlemmet i temaarbeidet vårt.

Kreativitet, kunst og håndverk; «Grøtmaling» gir en god, trygg og morsom introduksjon til maling, da det ikke gjør noe om den samtidig spises. Kommunikasjonen og felleskapet som oppstår i gruppeaktiviteter hjelper bara til å knytte gode relasjoner mellom seg.

AUGUST

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
31				1 (SFO START)	2	3	4
32	5 Første dag etter ferie	6 TILVENNINGSGRUPPESAMLING PROGRAM FOR NYE BARN	7 Turdag TILVENNINGSGRUPPESAMLING PROGRAM FOR NYE BARN	8 TILVENNINGSGRUPPESAMLING PROGRAM FOR NYE BARN	9 TILVENNINGSGRUPPESAMLING PROGRAM FOR NYE BARN	10	11
33	12 Turdag TILVENNINGSGRUPPESAMLING PROGRAM FOR NYE BARN	13 TILVENNINGSGRUPPESAMLING PROGRAM FOR NYE BARN	14 TILVENNINGSGRUPPESAMLING PROGRAM FOR NYE BARN	15 TILVENNINGSGRUPPESAMLING PROGRAM FOR NYE BARN (FØRSTE SKOLEDAG)	16 TILVENNINGSGRUPPESAMLING PROGRAM FOR NYE BARN	17	18
34	19 Turdag grøtbilde	20 turdag	21 Turdag male hånd og fotavtrykk	22 turdag	23	24	25
35	26 Turdag samlingsstund med navnesanger	27 turdag	28 Turdag samlingsstund med navnesanger	29 turdag	30	31	

SEPTEMBER

INNHold:

Høst

Vær og uvær

Klær for vær

Matauk

Høstfest for skolebarna 13.09 kl. 14.00- 15.00

Plommesyltetøy
Dukkelek med klær etter vær.
Skittles regnbue
Male regnbue

SANGER;

September sangen, vil du bli med opp på loftet,
Barn av regnbuen av Lillebjørn Nilsen
<https://www.youtube.com/watch?v=RNcjUhj0hkc>

Dikt: regnbuen av Andre Bjerke

ARBEIDSMÅTE:

Klær for vær: dyr som bor i kalde strøk har pels som beskytter dem mot kulden. Slik er det ikke for mennesker. Vi trenger klær som passer til været. Klær som beskytter oss mot kulde, og klær som beskytter oss mot solen og varmen. Vi finner frem dukker og dukkeklær, og kler på dukkene med forskjellige klær til forskjellig vær.

Regnbue: regnbue er et fargefenomen på himmelen. Du kan se en regnbue når du står med sola i ryggen og ser mot en regnbyge. Du kan også se regnbuer i spruten fra en vannslange eller fontene, eller i fossefall og sjøsprøyt. **Vi lager vår egen regnbue med skittles:** vi lager en sirkel med Skittles på en plate (fargene skal være i gjentatt rekkefølge, helst i henhold til regnbuens farger, f.eks. Lilla, grønn, gul, oransje, rød), og hell deretter varmt vann over dem. Hvorfor skjer dette? Når varmt vann treffer Skittles, løsner fargen og danner et fint mønster. Fargene blander seg ikke fordi hver farge fra hver Skittles har lik mengde sukker. Vi maler regnbuen med vannmaling og leser diktet regnbuen av Andre Bjerke. Vi ser og hører sangen Barn av regnbuen av Lillebjørn Nilsen <https://www.youtube.com/watch?v=RNcjUhj0hkc>

Matauk: Vi høster barnehagens plommetre, og lager "Karusellsylte": plommesyltetøy av like deler plommer, epler, pære og sukker. Vi høster av minivexselbruket vårt, og tilbereder til lunsj.

Høstfest for skolebarna; Vi inviterer også "skolebarna" til egen høstfest og gjensyn i barnehagen. Vi samles i stuen og barna får fortelle om hvordan de har det på skolen. Skolebarna oppfordres til å dele sine erfaringer med overgangen fra barnehage til skole og gi tilbakemeldinger og «råd» om hvordan vi kan forberede oss på en god måte.

MÅL:

Klær for vær: gjøre barna bevisst på hvordan klær beskytter oss mot ulikt vær. Lære barna å forstå bedre behovet for klær etter vær.

Regnbue: SKITTLES REGNBUE; Rammeplan for barnehagen (2017) sier at barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Skittles regnbuen kan være utgangspunkt for mye undring og gode samtaler. Barna får lære om hvilke farger som finnes i regnbuen.

Matauk: Lære barna å ta i bruk naturressursene våre. Overføre kunnskap og tradisjoner for å konservere og tilberede mat. Frukt og grønnsaker er viktige råvarer i et sunt kosthold. Barna lærer om ernæring, hva som er hverdagsmat og hva som er kosemat. Gi barna kunnskap og erfaringer med våre egne og våre forferdes mattradisjoner.

Høstfest for skolebarna: Barna i barnehagen "mister" venner når barn begynner på skolen. Selv om avslutningen markeres i barnehagen kan det være vanskelig å forstå at de ikke skal komme tilbake i barnehagen etter sommerferien. Gjensynsgleden er gjensidig når vi møtes til høstfest i barnehagen." Skolebarna" får fortelle hvordan de har det, møte gamle venner, treffe de nye barna som har "fått plassen" deres og alle får anledning til å ta farvel (eller på gjensyn)

September

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
35							1
36	2 klær etter vær- kle på dukker etter ulik vær.	3 Turdag Bake boller til skolebarna	4 Turdag høste fra plantekassene	5 Turdag	6	7	8
37	9 (Barnehagen holder åpent som vanlig. Denne planleggingsdagen er flyttet til høstferien).	10 Turdag HØSTEFEST FOR SKOLEBARNA KL. 14.00 – 15.00	11 Turdag vi lager vår egen Skittles regnbue.	12 Turdag	13	14	15
38	16 Turdag plukke plommer	17 Turdag	18 lage plommesyltetøy	19 Turdag	20	21 Karusellen 34 år ☺	22
39	23 Turdag male regnbue.	24 Turdag	25 Turdag regnbuen av Andre Bjerke	26 Turdag	27	28	29
40	30 Turdag Barn av regnbuen av Lillebjørn Nilsen						

OKTOBER

Innhold:

Høst

Temaavslutning

Vennskap; røde og grønne tanker

Førstehjelp/omsorg for de minste

Høstutstilling og kafe i barnehagen torsdag 26.10 KL.

15.00 – 16.00 for foreldre m/familie.

Skolens høstferie i uke 40 (07-13.10)

Planleggingsdager 10 og 11 oktober. Bhg stengt

Oppsummere og dokumentere. Høstutstilling og kafe

Røde og grønne tanker (psykologisk førstehjelp for barnehagebarn)

Markere Halloween

Sanger: oktober sangen, Fantorangen «vil du være vennen min» og « Trøst»

Dikt; FN's barnerettighetserklæring, av **Andre Bjerke**

ARBEIDSMÅTE

Vennskap: Røde og grønne tanker; Psykologisk førstehjelpsprogram for barnehagebarn. Vi ser på bilder, samtaler om det vi ser og om egne følelser. Hvordan ser ansiktet ut til en som er; glad, trist eller lei seg? Hva gjør deg glad / trist? Hva gjør deg godt/ vondt? Gode og vonde hemmeligheter. Hvor i kroppen sitter følelsene våre? **Vennskap:** Hva er en god venn? Selv små barn har stor glede av nære relasjoner til andre barn og i barnehagen får de tidlig erfaringer med ulike typer «vennskap». Mens de yngste i småbarngruppen er opptatt av å «herme / etterligne» de andre barna, er to – åringen i full «samlek», parallell og / eller begynnende rolle – lek. Særlig 2 – åringen kan være svært fysisk og kroppslig i sin kontakt og lek, og det fører ofte med seg konflikter mellom barna. Uansett hvordan voksne stiller seg til fellesskapet mellom barn, vil dette fellesskapet være viktig for utviklingen av selvoppfatningen til barnet; Sosialisering er ikke bare noe som foregår i målrettet sammenheng, men i alle møter mellom mennesker. «Psykologisk førstehjelp» er et program som skal hjelpe barn å identifisere og gjenkjenne egne og andres uttrykk for følelser (se på ansiktsuttrykk; glad, lei seg, sint, opprømt med mer), og bli bedre i stand til å sette egne grenser og regulere egen atferd.

Førstehjelp for de minste; hva kan vi gjøre viss noen slår seg eller er lei seg? Vi henter en voksen, finner plaster om det trengs, blåse på der det gjør vondt. Si trøstende ord til den som er lei seg.

Høstutstilling: Vi runder av tema med å oppsummere det vi har arbeidet med gjennom året, og gjør ferdig uferdige arbeider i tilknytning til tema. Vi varsler slutten på tema med en Høstutstilling i barnehagen. Den vil vise innsamlet materiale og arbeider som er gjort gjennom året. Dere inviteres til underholdning fra barna, omvisning og servering av høstsuppe, kake og kaffe ☺

Halloween; Vi markerer Halloween med en liten Halloween fest i barnehagen der barna kommer utkledd i ønsket kostymer. Vi pynter barnehagen til Halloween med gresskar og Halloween pynt. Vi forteller hvorfor noen feirer Halloween.

MÅL:

Vennskap; Det er ikke selvsagt at alle relasjoner og møter mellom barn er positive. Barna kan sosialisere hverandre ut fra annet enn demokratiske og humanistiske ideal. Vårt mål er å «plante» gode ideal i huset – være tydelige modeller og flinke til å veilede barna og sette gode grenser.

Førstehjelp/omsorg for de minste; lære barna empati og omsorg for andre enn seg selv. Lære barna å hente hjelp når noen har skadet seg.

Dikt; Fag- og kulturformidlingen i barnehagen spiller en viktig rolle for språkutviklingen. Rike erfaringer med fortelling, høytlesning, sang, dikt, rim og regler kommer språkutviklingen til gode. Når vi lager felles dikt og fortellinger får barna varierte og positive erfaringer med å bruke språket og de får gjenkalle og bearbeide erfaringer og opplevelser.

Markere FN dagen: Barnehagen skal i henhold til Rammepanen og norske lover følge konvensjonen om barns rettigheter. Vi er pliktig til å informere barn om deres rettigheter, samtidig er vi også pliktige til å hjelpe barn som opplever sin barndom vanskelig og konfliktfyllt. Ved å fortelle barna om deres rettigheter og snakke om gode og dårlige hjemligheter, gjennom Psykologisk førstehjelps – program; røde og grønne tanker. Vårt mål er å hjelpe barna med å sette tydelige grenser for seg selv og andre.

Høstutstilling: Samlet gjennom året har vi gjort et lite utvalg tema innenfor de viktigste områdene i arbeidet med å bygge opp barnas forståelse og kunnskap om Nærmiljø og samfunn, Natur, miljø og teknologi (Miljø: Kildesortering, gjenvinning, gjenbruk og resirkulering, kunst, kultur og kreativitet, kropp, bevegelse, mat og helse, kommunikasjon, språk og tekst, antall, rom og form og etikk, religion og filosofi. Vi gjentar tema for å oppsummere de viktigste "hendelsene" vi har opplevd med tema. Høstutstillingen holdes for å vise frem noe av det vi har arbeidet med gjennom året sammen med vår «rullerende» utstilling med «tilbakeblikk» i garderoben, i vårt atelier og/eller andre respektive rom i barnehagen. Samtidig markerer høstutstillingen overgangen til barnehagens faste aktiviteter og tradisjoner, som de to siste månedene i året preges av.

Halloween; gjennom markering av Halloween får barna kjennskap til andre kulturelle feiringer og merkedager. Rammepanen sier at; «Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi». (Rammepanen 2017, s.54)

OKTOBER

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
40		1	2	3	4	5	6
40	7 Turdag Røde og grønne tanker: følelser (SKOLENS HØSTFERIE)	8 Turdag	9 Turdag «Trøst» av Fantorangen	10 Studiereise for personalet Bhg stengt (planleggingsdag 09.09)	11 Studiereise for personalet Bhg stengt (planleggingsdag 01.11)		13
41	14 Turdag Røde og grønne tanker: hva er en god venn	15 Turdag	16 Turdag «vil du være vennen min» av Fantorangen.	17 Turdag			20
42	21 Turdag Røde og grønne tanker: gode og vonde hemmeligheter	22 Turdag	23 Turdag Røde og grønne tanker: førstehjelp for små barn. Hente en voksen finne, plaster, trøste.	24 Turdag Markere FN dagen «FNs Barnerettighets - Erklæring» av Andre Bjerke			27 (Sommertid slutt)
43	28 Turdag 	29 Turdag	30 Turdag 	31 Halloween HØSTUTSTILLING OG KAFE FOR FORELDRE M/FAM. KL. 15.00 - 16.00			

NOVEMBER

INNHold:

Tema: ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Juleforberedelser

Bake pepperkakehus

Bake pepperkakehjerter/ figurer

Få kjennskap til høytider og tradisjoner.

Lage julegaver og pynt

Bake pepperkakebyggverk

Sanger: November sangen, Lucia sangen, Julenissens Bjeller

Bøker; julebøker

ARBEIDSMÅTER:

Høytider og tradisjoner: November og desember er den perioden hvor vi har flest tradisjoner knyttet til aktivitetene i barnehagen. Mandag 02. desember starter vi adventssamlingen i barnehagen. Samlingen begynner kl. 09.30 og varer ca. 45 min. hver dag i hele adventsperioden.

Da sitter vi i ring foran peisen i stuen og tenner adventslys og synger adventssang. Vi leser fra "Simens Adventsbok", synger julesanger, leser julefortellinger og trekker kalender. Vi arbeider med julegaver og julepynt i grupper

Bake pepperkakehus: Vi begynner med å bake pepperkakehus (etter modell av barnehagehuset) til pepperkake byen i begynnelsen av måneden. Alle er med på å forme huset og sørger for pyntingen 😊

Vi leverer pepperkakehus og pepperkakebygg til Pepperkakebyen. Desember 22 – januar -23 ble våre pepperkakehus «solgt» av ProAktiv til inntekt til Energisenteret på Haukeland sykehus. Husene gikk til «høystbydende» og sluttsummen ble kr. 221 000,-. Vi stiller gjerne igjen med pepperkakehus dersom vi blir spurt.

De yngste barna (1-3 år) baker også sitt eget bygg til pepperkakebyen. Hva det blir vet vi først når de små bakerne bestemmer seg på selveste bagedagen. De voksne lager pepperkakebygget og barna smaker for å godkjenne den 😊

Julegaver og pynt: Vi begynner også tidlig med å lage julegaver og julepynt. Barna tilbys et utvalg av mulige julegaver i juleverkstedet vårt. Aktivitetene tilpasses barnas interesser, alder og utviklingsnivå. Noen aktiviteter er "obligatoriske", mens andre er tilbud til de mest ivrige. Vi spiller julemusikk for å få den rette stemningen 😊

MÅL:

Vi begynner juleforberedelsene tidlig fordi vi ønsker at "julestria" skal gå i et rolig og behagelig tempo for barna. Dessuten er det knyttet en del forventninger blant barna til barnehagens tradisjoner. Julen og påsken er våre viktigste høytider. Vi lar den kristne kulturarven komme til uttrykk ved tradisjonelle aktiviteter foran høytidsmarkeringen.

Pepperkakehus: Barna får verdifull matematikk i praksis. Barna får kunnskap om geometriske former og rom. Barna får arbeide med tre – dimensjonalt materiale. Barna får bruke viktige sanser, ikke minst smakssansen.

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
43					1	2	3
44	4 Turdag	5	6 Turdag	7 Turdag	8	9	10 FARSDAG
45	11 Turdag	12	13 Turdag	14 Turdag	15	16	17
46	18 Turdag	19 Turdag	20 Turdag	21 Turdag	22	23	24
47	25 Turdag	26 Turdag	27 Turdag	28 Turdag	29	30	

DESEMBER

INNHold:
ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI
JULEFORBEREDELSE
Adventsamling
Rampenissen flytter inn
Lage julegaver og julepynt
Bake julekaker
Feire Lucia 13.12
Besøke pepperkakebyen
Nissefest og julekafe

Få kjennskap til tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnehagen.
Rampenissen flytter inn
Tenne lys, lese adventsbok, lese julefortellinger,
Synge julesanger, trekke adventskalender mm
Lage julegaver og pynt
Pepperkaker og kakemenn
Vi drar til pepperkakebyen og ser på egne og andres byggverk

Sanger: "Desember sang" «På låven sitter nissen»
«Julenissens bjeller», «Musevisa», nissedans mfl (Det utarbeides et eget julesang hefte)

Bordvers: «Nissen den lure»

NISSEFEST OG JULEKAFFE   TORSDAG 19.12 KL. 15.00 – 16.00 FOR BARN, FORELDRE OG FAMILIE.

ARBEIDSMÅTER:

Ettikk, religion, filosofi og progresjon i tema; Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold (rammeplanen, 2017). Gjennom aktivitetene i adventssamlingene og i juleforberedelsene beskrevet i november og desember får barna kjennskap til fortellinger, tradisjoner, grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og blir kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen.

Mandag 2 desember starter vi adventssamlingen i barnehagen. Samlingen begynner kl. 09.30 og varer ca. 45 min. hver dag i hele adventsperioden.

Da sitter vi i halvsirkel rundt (og på trygg avstand fra) adventslysene, som vi tenner hver dag frem mot jul. Vi synger «Nå tenner vi det 1 lys» (2,3 og 4), vi trekker adventskalender, synger julesanger og leser og forteller små julefortellinger om nisser, juletre og gaver.

Rampenissen flytter inn: Rampenissen har varslet at han også i år vil bosette seg i barnehagen i desember. Helt siden 2019 har han varslet sin ankomst pr brev til barnehagen. Vi vet av erfaring at rampenissen finner på mye som for oss oppleves som tøysete og rampete. Han «rydder» klær og leker helt annerledes enn det vi er vant til og barnas melk har blitt både gul og rød og blå. Rampenissen har kastet mye boss på utelekeplassen vår også, men barna tar heldigvis ansvar for å plukke opp og sortere. Rampenissen legger gjerne små kort i adventskalendren vår hvor han forteller om aktiviteter han har planlagt for barna. Han «treffer» barna godt med ideene sine, så han prøver nok så godt han kan å være en hjelpsom og hyggelig venn. Vi håper vi kan få til et godt naboskap med Rampenissen denne måneden, og at han har lært masse fra barna om både god miljøatferd og om å holde orden i sakene sine. Vi vil uansett hjelpe barna med å skrive brev til Rampenissen slik at han kan få gode råd og klare beskjeder om barnas forventninger til besøket. Noen regler for fellesskapet må vi jo ha for å trives og ha det godt sammen!!!

Besøke Pepperkakebyen Vi tar bussen til byen og besøker pepperkakebyen

Lucia feires på Diakonissehjemmets sykehus på Haraldsplass. Alle barna kler seg i hvite (fotside) skjorter. Guttene får kremmerhushatt og jentene pyntes med glitter. Den /de eldste jenten(e) blir Lucia dronning og bærer lysekroner. Vi deler ut hjemme bakte «lussekatter», også kalt Lucia boller.

På **nissefesten** møter barna i barnehagen med «nisse» klær. Da skal vi danse nissedans, gjøre nissestreker, spise nissegrøt og kanskje.....kommer nissen ?

På **julekafeen** i barnehagen inviteres foreldre m/fam. til underholdning fra barna, salg av julekaker og gang rundt juletre.

MÅL:

Ettikk, religion og filosofi; Vi lar kristne grunnverdier og den kristne kulturarven komme til uttrykk ved tradisjonelle aktiviteter foran høytidsmarkeringen.

Med kristne grunnverdier forstås medmenneskelighet eller nestekjærlighet, tilgivelse, menneskeverd, likeverd, ansvar for fellesskapet, ærlighet og rettferdighet. Dette er verdier vi også finner igjen i de fleste religioner og livssyn». Gjennom høytidsmarkering får barna erfaring med religion som del av samfunnet utenfor barnehagens gjerder. Arbeidsmåten tilrettelegger for at barn kan utvikle interesse, toleranse og respekt for hverandre. Rammeplanen forutsetter at personalets arbeid med høytidsmarkering, som alle andre aktiviteter, tar hensyn til det enkelte barns kulturelle, religiøse og verdimesige tilknytning (2011, s. 12).

Juleforberedelser: Ta vare på en del av våre tradisjoner og kulturformidling. Kose oss sammen og legge vekt på felles opplevelse. Skape stemninger og innfri forventninger. Være bevisst den betydning personalet har som forbilder og opptre slik at barna får støtte i sin egen identitet og respekt for andre.

Rampenissen; Nye generasjoner påvirker og skaper nye tradisjoner. Rampenissen er en slik tradisjon. Gjennom Rampenissen vil vi ta i bruk effekten av «omvendt psykologi» og tøysete lek i arbeidet med barnas kjennskap til, forståelse og refleksjon over grunnleggende normer og verdier.

VI ØNSKER DERE ALLE EN GLEDELIG JUL OG ET GODT NYTT ÅR!!!   Hilsen Anita, Alexandra, Aasta og Marit

DESEMBER

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
47							1. SØNDAG I ADVENT Rampenissen flytter inn
48	2 ADVENTSSAMLING KL. 09.30 HVER DAG. TENNE 1. LYS	3 Bake lussekatter 	4	5	6	7	8 2. SØNDAG I ADVENT
49	9 ADVENTSSAMLING KL. 09.30 HVER DAG. TENNE 2. LYS	10	11	12	13 Feire Lucia 	14	15 3. SØNDAG I ADVENT
50	16 ADVENTS SAMLING KL 09.30 HVER DAG. TENNE 3. LYS	17	18	19 NISSEFEST OG JULEKAFFE KL. 15.00 – 16.00	20	21	22 4. SØNDAG I ADVENT
51	23 ADVENTS SAMLING KL 09.30 HVER DAG. TENNE 4. LYS	24 JULAFTEN GOD JUL ☺ 	25 1.juledag	26 2. juledag	27 BARNEHAGEN ÅPEN VED 4 ELLER FLERE PÅMELDTE BARN	28	29
52	30 BARNEHAGEN ÅPEN VED 4 ELLER FLERE PÅMELDTE BARN	31 NYTTÅRS- AFTEN GODT NYTT ÅR!!!					

DAGSRYTME FOR GRØNN GRUPPE (Grønt lys)

TID	HVA	MÅL
07.30 – 09.30	Tidligvakt kommer, og barnehagen åpner Fri lek i spisestuen. Småbarnsspill, tegning, duplo, biler med mer	Barn og foreldre blir møtt og skal føle seg velkommen Foreldre og ansatte utveksler beskjeder En rolig start på dagen før frokost.
07.45	Mellomvakt, tidlig kommer	
08.15	Mellomvakt, seint assistent kommer	
08.30	Seinvakt assistent kommer	
08.45	Frokost: Rundstykker, brød / knekkebrød med variert pålegg	Felles frokost og samtale. Lesestund i stuen for dem som ikke spiser.
08.15	Tannpuss	Etter frokost for dem som har spist og etter avtale med foreldre
NB! BARNA MÅ VÆRE KOMMET I BARNEHAGEN TIL 09.30. KJERNETID FRA 09.30 – 14.30 (Ved behov gjøres avtaler m/ personalet)		
09.30 – 10.30	Seinvakt førskolelærer begynner Tilrettelagte aktiviteter / fri lek (mand, torsd og fred) Samlingsstund; dagtavle, sang, dans, instrumenter, dikt, eventyr mm Felles rydding	Formelle og uformelle læringsaktiviteter ute / inne. Oppøve ulike ferdigheter. Språkforberedende aktiviteter, arbeid med tema, felleskap og sosialt samvær Lære barna å sortere og ta del i arbeidsfellesskap.
09.30 – 14.30	Turdag / utflukt tirsdag og torsdag	Pedagogisk tilrettelagt med tema, frilek og friluftsliv
09.30 – 11.00	Utegrupper – frilek ute, (mand, onsd og fred)	Få frisk luft og anledning til fysisk utfoldelse ute og valg av aktiviteter. NB! Barn er ute minimum 4 – 5 timer hver dag. Ta med klær etter vær!!
11.15 – 11.45	Lunsj: Brød, korn og gryn, varm mat, påsmurt, bålmat(se ukerytme)	Skape gode matvaner. Øving i å spise / smøre maten selv. Språkfremmende samtaler, tilby ord og begreper.
12.00 – 14.00	Hvilestund: Barna sover i vogner i «sovehuset». De som ikke sover: Lese bok, lytte til eventyr eller musikk, eller annen aktivitet som barna finner avslappende.	Få nødvendig søvn og hvile. De som ikke sover hviler med rolige bordaktiviteter. På utedagene / turdager sover barna i «turvognene» og det organiseres fortellerstund for hvile etter lunsj for de andre barna. Barna hviler ellers på madrass / sofa i dukkestuen.
12.15 – 13.00		Organisere dagen til det beste for barna og ivareta ansattes behov for hvile
12.15 – 14.14	Personalet avvikler pause (ved turdag ½ t kortere arbeidsdag	
13.00 – 13.30		
14.00	Fruktmåltid	Frukten deles opp og spises ute eller inne
14.30	Tilbake fra utedag / tur	Felles og delt etter interesser, alder og modning
14.30– 16.30	Utegrupper: Utelek på lekeplassen	Utelek på lekeplassen.
14.30	Tidligvakt førskolelærer går	Frilek og valg av aktiviteter
15.00	Ettermiddagsmat	Påsmurte knekkebrød og grønnsaker
15.30	Tidligvakt assistent går Ryddetid	Ta del i å rydde det de klarer iht egne forutsetninger. Alle rydder det de har holdt på med også de som går tidligere
15.45	Mellomvakt tidlig assistent går	
16.15	Mellomvakt sein, assistent går	
16.30	Barnehagen stengt. Seinvakt går. Gi alltid beskjed til personalet når barnet er hentet!!!	
NB!		Bleieskift og stell gjøres morgen før vi går ut, etter lunsj og etter soving / hvilestund. Bleieskift og stell utføres for øvrig etter behov.
		Blir barnet hentet av andre enn foreldre, SKAL barnehagen alltid ha Beskjed

Grønn gruppe	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
INHOLD HVA	Arbeidsprogram: vanne blomster Samling Dagtavle, sang, dans temaarbeid Utegrupper; samlet eller vekselvis utelek og aktivitet i gruppe på utelekeplassen Lunsj: brødmatt og assortert pålegg og grønnsaker	Turdag i nærmiljøet Benytte leiet lokale ved Svartediket vel, lekeplassområdet, idrettsplass og friluftsområde Lunsj: Påsmurt mat eller varmmat Daglig leder administrasjonstid	Samling – Dagtavle, sang, og eventyr, Temaarbeid iht ukeplan. Utegrupper; samlet eller vekselvis utelek og aktivitet i gruppe på utelekeplassen Lunsj: korn og gryn produkter eller grøt Daglig leder administrasjonstid	Turdag i nærmiljøet Benytte leiet lokale ved Svartediket vel, lekeplassområdet, idrettsplass og friluftsområde Lunsj: Påsmurt mat eller varmmat Arbeidsprogram: vanne blomster	Musikksamling; sang, musikk, dans, instrumenter Utegrupper; Gruppedelt utelek og aktivitet på utelekeplassen Arbeidsprogram: Koste ute. Vanne blomster Lunsj: varm mat
FREM GANG- MÅTE HVORDAN	Vi arbeider med tema i gruppene i samsvar med uke/ månedsplan i årsplan Vanne blomster inne og ute ved behov. Barna tas med i arbeidet Barnestyrt rollelek og aktivitet i gruppene	Heldagsutfukt. Gå fra barnehagen kl. 09.30. Komme tilbake kl. 14.30 Gjennomføre formelle læringsaktiviteter iht tema i årsplan. Ta med påsmurt mat, mat til tilberedning i velforeningshuset eller bålmat. Utelek i gruppene på ettermiddagen eller inne ved behov.	Dagtavle; månedssang, sanger, rim, regler, dikt, eventyr og fortellinger Formelle og/ eller uformelle læringsaktiviteter inne og ute i gruppene. Ha med egen leke hjemmefra som de viser frem og vi samtaler rundt. Barnestyrt rollelek og aktivitet i gruppene	Heldagsutfukt. Gå fra barnehagen kl. 09.30. Komme tilbake kl. 14.30 Gjennomføre formelle læringsaktiviteter iht tema i årsplan Ta med påsmurt mat, mat til tilberedning i velforeningshuset eller bålmat. Utelek i gruppene på ettermiddagen eller inne ved behov.	Musikksamling: Dagtavle, sang, musikk, dans, sangleker, instrumenter vi har laget selv. Vi har felles samling for gruppen Barna hjelper til i sin gruppe etter ønske og mestring, med å koste fallmatter, trapper og terrasse i utetiden. Barna tas med i valg av rollelek og et utvalg aktiviteter i gruppene Vanne blomster inne og ute ved behov. Barna tas med i arbeidet
MÅL HVORFOR	Øve språk og fortellerkunst. Øve begreper og utvikle språkforståelsen. Utvikle evne til å lytte og turtaking. Være medvirkende og medbestemmende. Ta del i arbeidsfellesskap Øvelse i å ta ordet, formidle seg, bygge setninger, bygge og utvikle språkforståelsen. Lytte Være ute med grupper av barn 4-5 timer hver dag	Felles opplevelse. Bli kjent med naturen og lokalmiljøet. Div. uteaktiviteter/ friluftsliv for å bli glad i naturen og få bruke alle sansene våre. Fysisk fostring. (Ut)forskning og eksperimentering av tema gjennom Kunst, kultur og kreativitet eller natur, teknikk, miljø og matematikk. Sosial ferdigheter Være ute med grupper av barn 4-5 timer hver dag	Øve språk og fortellerkunst. Øve inn begreper; språklig og matematiske. Øvelse i å ta ordet, formidle seg, bygge setninger, bygge og utvikle språkforståelsen. Lytte Bearbeide inntrykk via uttrykk. Være ute med grupper av barn 4-5 timer hver dag	Felles opplevelse. Bli kjent med naturen og miljøet. Div. uteaktiviteter/ friluftsliv for å bli glad i naturen og få bruke alle sansene våre. Fysisk fostring. Gi barna mange og varierte opplevelser og impulser og gi barna en felles plattform for utvikling av sin lek, språk og vennskap Være ute med grupper av barn 4-5 timer hver dag	Samling i gruppen hvor det legges vekt på det musiske -og dramafaglige. Øve inn ulike sanger, sangleker, dans, regler, dramatisere eventyr og fortellinger, musikkeventyr mm. Ta i bruk og bli kjent med ulike instrumenter vi lager selv av gjenbruksmateriale og av naturmateriale Språktrening, begreptrening, artikulasjon, rytme. Bruke kroppen til musikk. Være ute med grupper av barn 4-5 timer hver dag

